

Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi

The Journal of Near East University Faculty of Theology

ISSN: 2148-6026 | e-ISSN: 2687-4121

Haziran / June | 2022/8/1

İCÂZET GELENEĞİNDE ÇÂRPERDÎ'NİN YERİ

The Place of al-Jârbardî In the Tradition of Ijazah

ABDULLAH BİLİN

Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Arap Dili ve Belagati
Anabilim Dalı, Bitlis, Türkiye.

Asst. Prof., Bitlis Eren University, Faculty of Islamic Sciences, Department of Arabic
Language and Rhetoric, Bitlis, Türkiye.

abilin@beu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-8360-4226

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü | Article Types: Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş Tarihi | Received: 01 Mayıs 2022

Kabul Tarihi | Accepted: 20 Haziran 2022

Yayın Tarihi | Published: 30 Haziran 2022

Atıf | Cite as

Bilin, Abdullah. "İcâzet Geleneğinde Çârperdî'nin Yeri". *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*
(Haziran 2022) 8/1: 109-134. <https://doi.org/10.32955/neu.ilaf.2022.8.1.07>

Bilin, Abdullah. "The Place of Al-Jârbardî in the Tradition of Ijazah". *The Journal of Near East University Faculty of Theology* (June 2022) 8/1: 109-134. <https://doi.org/10.32955/neu.ilaf.2022.8.1.07>

İntihal | Plagiarism

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

This article has been reviewed by at least two referees and scanned via plagiarism software.

Telif Hakkı | Copyright

Copyright © 202X. Telif hakkı yazar(lar) tarafından YDUILAF'a devredilmiştir. Bu makale, Creative Commons Atıf Lisansının
(<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) hüküm ve koşulları altında dağıtılan açık erişimli bir makedir.

Copyright © 202X. Copyright has been transferred to YDUILAF by the author(s). This article is an open access article
distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License

(<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

İcâzet Geleneğinde Çârperdî'nin Yeri

Öz

İslam kültür ve medeniyetinde icazet köklü eğitim sisteminin temel taşlarından biridir. İcazet hicri ilk asırlarda dinin parçası sayılan isnad sisteminin belgelendirilmesi anlamında kullanılmıştır. Böylece rivayeti sağlam hale getirme ve aynı şekilde sonraki nesillere aktarmanın güvenilir yollarından biri olmuştur. İcazet İslam medeniyetinin güçlü eğitim sistem kurmak için meydana getirdiği kendine has bir metottur. İcazetnameler bir âlimin ilmi kariyeri boyunca kimlerden hangi sahalarda hangi eserleri tahsil ettiğini, hangi ekolün içerisinde yetiştiğini gösterir. İcazetler umumi-hususi diğer açıdan ilmî, fennî, meslekî-sanatsal, tarikat ve manevî şeklinde taksim edilmiştir. Bu geleneğin bir parçası olan Çârperdî (ö.746/1346) çok sayıda eseri hem rivayet etmiş hem de bunların sonraki nesillere aktarılması için çeşitli icazetler vermiştir. Çârperdî İlhanlı dönemi âlimlerinden olup dil yönü güçlü olan otorite bir şahsiyetlerden biridir. Ömrünü ilme ve tedrise vakfeden yirmi altı eser ortaya koyan ve sürekli ilim meclisleri kuran bu velud müellif okuttuğu eserlerin de sağlam rivayetlerine sahip olmuştur. O dil ilimlerine yönelik eserler telif etmiş, onları rivayet etmiş ve icazetler vermiştir. Onun rivayet ve icazetlerin tespiti için tabakat kitaplarının yanı sıra yazma eserler ve meşyeha türü eserler incelenmiş ve ona ait on dört eserin rivayet hakkı ile altı icazetname tespit edilmiştir. Aslında yapılan araştırmada müellifin çok daha fazla icazet verdiği anlaşılmış; bu icazetlerin günümüze ulaştığı varsayımı ile araştırılmış fakat tamamı henüz tespit edilememiştir. Bu rivayet ve icazetler, tabakat kitaplarında zikredilmeyen nice ulemanın isimleri, hayatları ve düşünceleri hakkında kısa da olsa veriler barındırmaktadır. Ayrıca müellifin ilişkileri, talebenin ilmi gelişimi, diğer hocaları, okutulan kitaplar, seyahatleri vs. hakkında da önemli bilgiler bulunmaktadır. Müellif hakkında sunduğu otobiyografik bilgiler onları birinci derecede kaynak haline getirmektedir. Elde edilen veriler onun ve talebelerinin hayatı hakkında yeni bilgiler ortaya koymuştur. Yazma eserler incelendiğinde ders veren pek çok âlim gibi onun da ders konusu olan kitap bittiğinde orada bulunanlara çeşitli icazetler verdiği tespit edilmiştir. Meşyeha türü kitaplara müracaat edildiğinde ise onun tefsirden hadise, fıkhıtan Arap diline pek çok kitabı rivayet ederek önemli bir hizmeti ortaya koyduğu görülmektedir. Çârperdî'nin önceki âlimlerden aldığı ilmî mirası ile kendi yazdığı eserler ağırlıklı olarak Şifî âlim el-Gazâl Muhammed b. Abdullah vasıtası ile sonraki nesillere aktarılmıştır. Yine ilmi mirası oğlu İbrahim vasıtasıyla Sübkî ailesine intikal ederken, Sürmârî üzerinden de Süyûtî'ye intikal etmiştir. Gözde öğrencisi Nureddin Ferec ve Taceddin Ali et-Tebrîzî vasıtası ile de onun ilmî mirası Şam, Kahire gibi yerlere ulaşmıştır. Bu miras belli senedler ile Bedreddin Aynî, Süyûtî gibi âlimlere onlardan da günümüze intikal etmiştir. Böylece ilmi mirası Dimaşk, Kahire, Irak ve Yemen gibi İslam kültür merkezlerine yayılmıştır. İcâzetnamelerinde hem seleften nakledilen kitaplar için hem de kendi eserleri için rivayet hakkının gözetilmesi şartını özellikle belirtmektedir. Rivayet senedlerinde ilmi yetkinliğini göstermiştir. Şâfiî mezhebinde dönemin etkili ismi olan Çârperdî'nin ilmi mirası mezhepte otorite olan Râfiî ve Kazvîni'ye dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili, İcâzet, Rivayet, Çârperdî, Medrese.

The Place of Al-Jārbardī In the Tradition of Ijazah

Abstract

In Islamic culture and civilization, an ijazah is one of the cornerstones of the deep-rooted education system. The Ijazah was used in the sense of documenting the isnad system, which was considered a part of religion in the first centuries. Thus, it has become one of the reliable ways to strengthen the narration and transfer it to the next generations in the same way. An Ijazah is a unique method created by Islamic civilization to establish a strong education system. License certificate show that a scholar has learned which works in which fields and from whom during his scientific career, and in which school he grew up. al-Jārbardī, who is a part of this tradition, both narrated many works and gave various permissions to transfer them to the next generations. From one aspect, it is divided into general-special, and from another aspect, scientific, scientific, professional-artistic, sect and spiritual. al-Jārbardī (d.746/1346) is one of the scholars of the Ilkhanid period and is one of the authoritative figures with an effective in the in the field of language. This fertile author, who devoted his life to science and education, produced twenty-six works and established continuous scientific assemblies, had strong narrations of the works he taught. In order to determine his narrations and Ijazahs, manuscripts and mashyakha -type works were examined in addition to his books of scribes, and fourteen narrations and six Ijazahs belonging to him were determined. In fact, in the research conducted, it was understood that the author gave much more permission; It has been researched with the assumption that these Ijazah have reached the present day, but all of them have not been determined yet. The data obtained revealed new information about the life of him and his students. These narrations and ijazahs contain data, albeit briefly, about the names, lives and thoughts of many ulema that are not mentioned in the books of the katat. In addition, the relations of the author, the scientific

development of the student, his other teachers, the books taught, his travels, etc. An important information about the autobiographical information about the author makes them a primary source. When the manuscripts were examined, it was determined that he, like many scholars who gave lectures, gave various the Ijazahs to those present when the book, which was the subject of the lecture, was finished. When referring to the mashyakha type of books, it is seen that he performed an important service by narrating many books from tafsir to hadith, from fiqh to Arabic language. The scientific legacy of al-Jârbardî from previous scholars and the works he wrote are mostly written by the Shiite scholar al-Ghazâl Muhammad It was transferred on to the next generations. Again, while his scientific legacy was transferred on to the al-Subkî family through his son Ibrahim, it was transferred on to al-Suyutî through al-Surmârî. Through his favorite student Nur al-din Farac and Tac al-din Ali al-Tabrizî, his scientific legacy reached places such as Damascus and Cairo. This legacy has been passed on to scholars such as Bedreddin Aynî and Süyûtî through certain documents. Thus, its scientific legacy spread to Islamic cultural centers such as Damascus, Cairo, Iraq and Yemen. In his ijazahs, he specifically states the condition of observing the right of narration both for the books transmitted from the predecessor and for his own works. He showed his scientific competence in the narrations. The scientific legacy of al-Jârbardî, who was the influential name of the period in the Shafi'i sect, is based on al-Râfi'i and al-Qazvîni, who were the authority in the sect.

Keywords: Arabic Language, Ijazah, Narration, al-Jârbardî, Madrasa.

Giriş

İslam kültür ve medeniyeti ağırlıklı olarak kaynağını Kur'ân ve hadisten alan ilim kavramı etrafında şekillenmiştir. İlimin gönüllerde yer alması nedeniyle âlimin ölümü âlemin ölümü olarak değerlendirilmiştir. Bu yüzden ilim ve âlim son derece önemli görülmektedir. Ancak soyut olan ilim kavramı icazet belgesi sayesinde somut hale getirilmiş ve sonraki nesillere aktarımı sağlanmıştır. Bu çalışmada İlhanlı dönemi Arap dili âlimlerinden olan Çârperdî'nin sahip olduğu ilmi miras ve ilim geleneğindeki yeri icazetleri bağlamında ele alınacaktır.

1. İcâzet Geleneği

İcâzet kavramı kök anlamında “bir şeyin ortası” anlamına gelen جاز (ج و ز) fiilinden türemiştir. Bu fiilden türeyen جواز kelimesi büyük baş hayvanlar veya tarla için kullanılan su anlamındadır. Bir kişi استجرت ifadesini kullandığında onu 'bir kimseden, hayvanını veya tarlasını sulamak amacıyla su için izin istedim' anlamında kullanmaktadır. Bu fiil أجزت formunda kullanıldığında geçme, arkaya atma [sonrakilere aktarma] anlamında kullanılmış olur.¹ Terim olarak rivayet hakkı anlamında ilk defa hadis ilminde ortaya çıkmıştır. Bir hadis terimi olarak sözlü veya yazılı hadis rivayetine izin vermek veya rivayet hakkını devretmek² olarak tanımlanmaktadır. Bu kayıt ilmin sonraki nesillere aktarılmasının güvenli yollarından (tahammülü'l-ilim) biri olarak değerlendirilir. İcâzet isnadın delili hükmünde olduğu için bu ilmin temelini oluşturmaktadır. Bu ilimde sema'ın belgelendirilmesi anlamında icâzetü's-sema' tabiri kullanılmıştır.³ Bir edebiyat terimi olarak ise icâzet, bir şairin başka bir şairin şirini tamamlayacak şekilde aynı konuda şiir söylemesidir.⁴ Bu ifadelerden hareketle icâzetin bir âlimin sonraki nesillerin ihtiyaç duyacakları ilimleri onlara aktarmasını [susuzluğunu gidermesini] sağlayan yetki anlamında terimleştiği söylenebilir. Aktarılan bu ilmin belgelendirilmesine de icâzetname denilmektedir. İslam medeniyetinin kendisine has bir tecrübesi olan icâzet metinleri eğitim tarihi boyunca ilmin ve âlimin güven vermesi anlayışının sonucu olarak doğmuştur. Zira ilim ve buna sahip olan âlim son derece önemli görülmektedir. İcâzet ilk dönemlerde öğretimsiz olarak verilen izin belgesi anlamında iken medreselerin kurulmasından

¹ Ebü'l-Hüseyn Ahmed b Fâris b Zekeriyâ İbn Fâris, *Mu'cemu mekayisi'l-luğa*, thk. Abdüsselâm Harûn (Kahire: Mustafa el-Babi el-Halebi, 1969), 3/202.

² Cemil Akpınar, “İcâzet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 21/393.

³ Mesut İdriz, “İslâm Eğitim Yaşamında İcâzet Geleneği”, *Değerler Eğitimi Dergisi* 1/3 (01 Temmuz 2003), 176.

⁴ İbrahim Fidan, *Arap Şairlerden İbnu'n-Nakîb ve Şiiri* (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2014), 18.

sonra buna öğretim şartı getirilmiştir.⁵ Müteahhirîn dönemde icazetler genellikle kitapların rivayet hakkını kapsamakla beraber yine de öğretim şartı olmaksızın umumi - fahri icazetlerin verildiği anlaşılmaktadır.

İcazet çeşitli açılardan taksim edilmiştir. İcazetler ilmî, fennî, meslekî-sanatsal, tarikat ve manevî olmak üzere beş kısma ayrılmaktadır. İcazet mutlak anlamda zikredildiğinde ilmî icazet kastedilmektedir. Bu da umumi-hususi olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. İcazet konusu belli bir kitap veya ilim ise hususi, bir âlimden çeşitli ilimleri tahsil etmişse umumi olur. İlmî icazetlerde konusuna göre icazetü'l-fıkh, icazetü't-tıb veya yapılacak faaliyete göre icazetü't-tedris, icazetü'l-ifta, icazetü'l-kıraa, icazetü'l-istinsah, icazetü't-tarik gibi kavramlar söz konusu olmuştur. İcazetin, muciz, müstecîz [mücâzün leh], icazet konusu ve icazeti beyan eden haber/ifade olmak üzere dört şartı/rüknü olduğu belirtilmektedir.⁶

Bir yazma eser üzerinde icazet, sema, kıraat, münavele, mütalaa temellük, vakıf, gibi çok sayıda kayıt bulunmaktadır. Metin ve nüshanın değeri hakkında önemli veriler içeren bu kayıtlar arasında belki de en önemli kayıt icazet senedinin varlığıdır. İcazetnameler bir âlimin ilmi kariyeri boyunca kimlerden hangi sahalarda hangi eserleri tahsil ettiğini, hangi ekolün içerisinde yetiştiğini göstermektedir.⁷ Bu icazetnamelerde mucez olan kişi artık o dersi verebilir, kitabı rivayet edebilir ve o alanda fetva dahi verebilir. Bu icazetlerde dikkat çeken bir husus da tabakat kitaplarında zikredilmeyen nice ulemanın isimleri, hayatları ve düşünceleri hakkında kısa da olsa veriler barındırmasıdır. Önemli oranda otobiyografik bilgiler içermesi açısından da bu icazetler tarihi kaynak niteliğindedir. Bazen bu kayıtlar sayesinde hatalı yazılmış bazı isimleri, bilgileri tashih imkânı da doğmaktadır. Aynı şekilde müellifin ilişkileri, talebenin ilmi gelişimi, okutulan eserler, diğer hocaları, seyahatleri vs. hakkında da önemli bilgiler bulunmaktadır. Bu kayıtlar müellifin elinden çıkabildiği gibi daha sonra başkaları tarafından da istinsah edilebilmektedir. Şayet müellifin hattı ile yazılmış bir icazet mevcut ise bunun en büyük avantajlarından birisi artık müellifin hattına vakıf olma durumudur. Böylece ona nispet edilen diğer eserlerin de ona ait olup olmadığını tespit etme imkânı oluşmaktadır.

İcazet kayıtları müellifin, öğrencinin ve çevrenin ilmi kültürel ve eğitim boyutunu göstermektedir. İcazet kayıtları ilmi açıdan diploma (ilmi şehadet) gibi değerlendirilebilir. VI. (XII.) asırda Batı'da lisans seviyesini ifade etmek için kullanılan *licentia docendi* kavramı icazetle aynı anlamda olup kökeninin de İslam dünyasındaki icazete dayandığı düşünülmektedir.⁸ Ayrıca yapılan bir çalışma lisans seviyesini ifade eden baccalaureate (بكالوريا) teriminin icazetlerde sıklıkla geçen bi-hakkî'r-rivaye ifadesine dayandığını göstermektedir.⁹ Umumi icazetlerin modern dönemde icazetname, şehadetname, alimiyye adları ile resmi hale getirildiği¹⁰ görülmektedir. İcazet kayıtlarının tarihi incelendiğinde bunların genellikle hadis kitaplarının yazma nüshalarında bulunduğu, bununla beraber diğer ilimlere ait kitapların yazma nüshalarında da icazetlerin var olduğu görülmektedir. Bazen bir yazmada birden fazla icazet de bulunabilmektedir. Medreselerin beşinci asırda ortaya çıkması ile (müteahhirîn dönem) bu kayıtların daha yaygın hale geldiği ve daha sistematik şekilde tutulduğu anlaşılmaktadır.

2. Çârperdi'nin Rivayetleri

Âlimlerin rivayet ve icazetleri ile ilgili müstakil çalışmalar sınırlıdır. Bu tür çalışmalarda tarihi verilerin tespiti için iki ana kaynağa müracaat etmek gerekir. Bunlardan ilki yazma eserlerin barındırdığı icazet ve sema kayıtları; diğeri mu'cem, meşyeha bernâme, fehrese, sebet ve benzeri kitaplardır. Yazma eserler incelenirken hem müellife ait eserlerinin nüshaları hem de okuttuğu eserlerin nüshaları gözden geçirilmiştir. Meşyeha türü kitaplarda biyografik kaynaklardan daha fazla icazet-rivayet kaydı bulunmaktadır. Zira bunlar ilmin nesilden nesile nasıl tevarüs ettiğini gösteren önemli kayıtlardır. Hatta

⁵ Akpınar, "İcazet", 21/393; Idriz, "İslâm Eğitim Yaşamında İcazet Geleneği", 176-177.

⁶ Akpınar, "İcazet", 21/394

⁷ Şükran Fazlıoğlu, "Osmanlı Medrese Müfredatına Dair Çalışmalar: Nereden Nereye?", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 6/12 [Türk Eğitim Tarihi] (2008), 596.

⁸ Idriz, "İslâm Eğitim Yaşamında İcazet Geleneği", 183.

⁹ Eymen Fuad Seyyid, *el-Kitâbü'l-Arabîyyi'l-mahtut ve ilmi'l-mahtutât* (Kahire: ed-Dârü'l-Mısriyyetü'l-Lübnâniyye, 1997), 2/473.

¹⁰ Akpınar, "İcazet", 21/394

bunlara rihle türü de eklenebilir. Bu kitaplarda âlimler hocalarını, okudukları kitapları ve aldıkları- verdikleri icazetleri zikretmektedirler. Bu yüzden bu eserler İslâm medeniyetinin sonraki nesillere aktarımında çok önemli roller üstlenmiş pek çok âlimden-eserden bahsetmektedirler. Ayrıca bu tür eserler İslâm medeniyetinde rivayetin/isnadın V./XI asırdan sonra da devam ettiğini göstermektedir.

Arap dili alanında önemli çalışmalar ortaya koyan Çârperdî'nin İslâm kültür ve medeniyetinin aktarımında üstlendiği rolü görmek için her iki kaynağın gözden geçirilmesi gerekmektedir. Yazma eserler incelendiğinde ders veren pek çok âlim gibi onun da ders konusu olan kitap bittiğinde orada bulunanlara çeşitli icazetler verdiği tespit edilmiştir. Meşyeha türü kitaplara müracaat edildiğinde ise onun tefsirden hadise, fıkhıtan Arap diline pek çok kitabı rivayet ederek önemli bir hizmeti ortaya koyduğu görülmektedir. Çârperdî'nin önceki âlimlerden aldığı ilmî miras, belli senedler ile İbn Cemâa, İbn Kutluboğa, Bedreddin Aynî, Süyûtî gibi âlimlere onlardan da günümüze intikal etmiştir.

Çârperdî'nin on dört eserin rivayet hakkına sahip olduğu tespit edilmiştir. Onun ilmî hayatında dil ilimleri önemli yer tutmaktadır. Bu nedenle sarf, nahiv, belağat, edebiyat gibi alanlarda temel metinleri rivayet etmesi mümkündür; çünkü bizzat kendisi bunları istinsah etmiştir.¹¹ Bununla beraber henüz bu senedlere ulaşamamıştır. Sadece Onun *Şerhü's-Şâfiye* adlı sarf kitabı ile *Miftâhü'l-'ulûm*'un rivayet senedleri tespit edilebilmiştir. *Şerhü's-Şâfiye* adlı eseri için ayrıca icazet de vermiştir. Ayrıca o, önemli dilsel metinler olan Zemahşerî'nin *Keşşâf* ve *Mufassal* adlı eserleri için herhangi bir rivayet senedi tespit edilmediği halde bu eserlerin icazetini verdiği görülmektedir. Hem kaynaklarda hem de Çârperdî'nin icazetnamesinde *Miftâhü'l-'ulûm* için verdiği senedler şu şekildedir:

Miftâhü'l-'ulûm: Sekkâkî (ö. 626/1229) > Şehâbeddin el-Hazzâfi¹² (ö. 656/1258'den sonra) > Nizâmeddin Hüseyin b. Muhammed et-Tûsî > Ebü'l-Hasan [Ali] el-Erdebilî (ö.746/1346) > Çârperdî – Tîbî > Ebû Rûh [İsa b. el-Has] es-Sürmârî¹³ > Bedreddin Aynî (ö. 855/1451) > [Zeyneddin İbn Kutluboga] Kasım el-Hanefî (ö. 879/1474) > Süyûtî.¹⁴

Müeyyed-Billâh, Çârperdî'nin *Miftâhü'l-'ulûm* rivayetini farklı bir senedle nakletmektedir. Buna göre: Sekkâkî > Şemseddin [Muhammed b. Fahreddin Ebu'l-Kasım] el-Ömerî el-Mağribî [el-Mu'izzî¹⁵] (ö. 673/1274'ten sonra) > Nizâmeddin [Hüseyin b. Muhammed] et-Tûsî > Çârperdî > [el-Gazâl] Muhammed b. Abdullah el-Kûfî el-Muđarî (Şîî) > Şemseddin Ahmed Kasım Mutahhar el-Alevî.¹⁶ Müeyyed-Billâh Gazâl'in Çârperdî'den eserin meani ve beyan kısımlarını okuduğunu ancak icazet almadığını ifade etmektedir. Bu rivayette Çârperdî'nin eserin tashihli nüshası olan Mu'izzî nüshasını¹⁷ okutması dikkat çekicidir. Ayrıca bu rivayette eseri Nizâmeddin Hüseyin et-Tûsî adlı hocasından da doğrudan aldığı görülmektedir. Böylece eserin Alî isnadına da sahip olmaktadır. İki rivayete bakıldığında birinin Sünni coğrafyada diğersinin Şii coğrafyada eserin yayılmasına katkı sağladığı anlaşılmaktadır.

¹¹ Abdullah Bilin, *Çârperdî Bibliyografyası* (Ankara: İksad Yayınevi, 2020), 13, 20, 40-42.

¹² İcazet nüshalarında Hirâfî şeklinde kaydedilmesi tashif olmalıdır. Hazzâfi için bk. Hacı Halife Mustafa b. Abdullah Kâtib Çelebî, *Süllemü'l-vüsûl ilâ tabakâtî'l-fuhûl*, thk. Mahmud Abdülkadir el-Arnaut (İstanbul: Ma'hedü'l-Buhûs ve'd-Dirâsâtî'l-Arabiyye IRCICA), 2010), 4: 388; Musa Alak, *Sekkâkî ve Miftâhu'l-'ulûm adlı eseri* (İstanbul: Sayfa Fotokopi & Dijital Baskı, 2011), 35.

¹³ Çârperdî'nin talebesi Sürmârî de gittiği yerlerde *Miftâhü'l-'ulûm* okuturdu. Ebü'l-Hayr Şemseddîn Muhammed b. Abdurrahmân b. Muhammed es-Sehâvî, *et-Tibrü'l-mesbûk fi zeyli's-Sülûk*, thk. Necvî Mustafa Kamil - Lebibe İbrahim Mustafa (Kahire: Matbaatü Dari'l-kütüb ve'l-vesâiki'l-kavmiyye, 2002), 3: 141. Kaynaklarda hakkında bilgi tespit edilemeyen Ebû Rûh'un nisbesi problemlili görünmektedir. *Silatü'l-halef ve Dav'ü'l-lâmi'* adlı eserlerin baskılarında Sirmâvî şeklinde geçmesi tashif olmalıdır. Zira kaynaklarda çoğunlukla Sürmârî şeklinde bazen de Sermârî şeklinde bir nisbeden bahsedilmektedir. Ebû Sa'd Abdülkerim b Muhammed el-Mervezî Sem'ânî, *el-Ensâb*, thk. Abdullah Ömer el-Bârûdî (Beyrût: Dârü'l-Cinân, 1988), 3/247; Ebû Alî Hüseyin b Muhammed Gassânî, *Taқыyü'dü'l-mühmel ve temyüzü'l-müşkil*, thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim (Riyâd: Vizâretü'l-Evkâf ve's-Şüûni'l-İslâmiyye, 1997), 2/313.

¹⁴ Ebü'l-Hayr Şemseddîn Muhammed b. Abdurrahmân b. Muhammed es-Sehâvî, *ed-Dav'ü'l-lâmi' [li-ehli'l-karni't-tâsi']* (Beyrût: Dâru Mektebeti'l-Hayat, ts.), 10/131; Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Süleyman el-Mekkî er-Rudânî, *Silatü'l-halef bi-mevsûli's-selef*, thk. Muhammed Hâccî (Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1988), 491.

¹⁵ Kâtib Çelebî, Hazzâfi'nin Sekkâkî'den, Muizzî'nin Hazzâfi'den icazet aldığını belirtmektedir. Kâtib Çelebî, *Süllemü'l-vüsûl ilâ tabakâtî'l-fuhûl*, 4/388, 5/314; Ebû Bekr Şemseddin Muhammed b Abdullah İbn Nasırüddin, *Tavzihi'l-müştebih: fi zabtı esmâ'ir-ruvât ve ensâbihim ve elkâbihim ve kündühüm*, thk. Muhammed Naîm el-Araksûsî (Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1993), 8/216.

¹⁶ İbrahim b el-Kâsım Müeyyed-Billâh, *Tabakâtü'z-Zeydiyyeti'l-kübrâ* (Ammân: Müessesetü'l-İmam Zeyd b. Ali es-Sekâfiyye, 1421), 2/1001, 1350. Berlin Devlet Ktp. Nr.7186'da (Glaser 80) bulunan yazma eser de bu rivayeti desteklemektedir. .

¹⁷ Alak, *Sekkâkî ve Miftâhu'l-'ulûm Adlı Eseri*, 35.

Çârperdî birden fazla tefsir kitabını rivayet etmiştir. Bunların en önemlisi hayatı boyunca defalarca okuttuğu Zemahşerî'nin *Keşşâf* adlı tefsiridir. O eseri okutmakla yetinmemiş, rivayet etmek ve icazet vermek suretiyle eserin yayılmasına da ciddi katkı sağlamıştır. Rivayeti şu şekildedir:

Keşşâf: Zemahşerî (ö. 538/1144) > [Ümmü'l-müeyyed] Zeyneb bint Abdurrahman eş-Şa'riyye¹⁸ (ö. 615/1218) > Nizâmülmille Mahmûd b. Ahmed > Ali b. Yûsuf b. Muhammed > [ez-Zahid] Muhammed b. Ali b. Muhammed > Çârperdî > el-Gazâl Muhammed b. Abdullah.¹⁹ Çârperdî *Keşşâf*'ın icazetini hocasından almıştır. Bu eserin rivayeti için ayrıca üç icâzetname verdiği tespit edilmiştir. Gazâl'in dikkat çeken bir özelliği de San'a'ya elinde *Keşşâf* nüshası ile gelmiş olmasıdır.²⁰ Buradan onun Tebriz'de Çârperdî'nin yanında *Keşşâf*'ın icazetini aldıktan sonra bu ilmi mirası Yemen'de yaydığı anlaşılmaktadır.

Ayrıca talebesi Bedreddin Muhammed el-Mîlânî'ye verdiği bir icâzetname vasıtasıyla Vâhidî'nin *el-Vasîf*'ini, Ahmed el-Kevâşî'nin *Tefsir*'ini, Sa'lebî'nin *el-Keşf ve'l-beyân*'ını da rivayet ettiği anlaşılmıştır. Bu eserlerin rivayet senetleri şu şekildedir:²¹

el-Vasîf fî tefsiri Kur'ânî'l-azîm: Vâhidî (ö. 468/1076) > [Ebu Muhammed] Abdülcebbâr İbn Muhammed el-Huvârî (ö.533 veya 534)²² > [Ebu Sa'd] Abdullah b. Ömer b. Ahmed es-Saffâr (ö.600/) > Bedreddin [Bedel]²³ > [Ebu Ca'fer] Fahreddin [Ömer b.] Necmeddin Ahmed [b. Ömer] el-Cenderânî [el-Cezerî²⁴ et-Tebrîzî]²⁵ > Çârperdî.

Tefsirü'l-Kevâşî: Ahmed b. Yûsuf el-Kevâşî (ö. 680/1281) > Ebû'l-Kasım Eminüddin b. Abdülaziz > Çârperdî.²⁶ Çârperdî'nin eseri rivayet ettiği hocası bazı kaynaklarda geçen Hacı Dada (Hâcbâleh/Hâcbuleh) adlı kişi olması da muhtemeldir.²⁷

el-Keşf ve'l-beyân fî tefsiri'l-Kur'ân: Ebû İshak Ahmed b. Muhammed b. İbrahim es-Şa'lebî (ö. 427/1035) > Ebû Sa'îd Muhammed b. Sa'îd el-FerruHzâdî [en-Nûkânî et-Tûsî] (ö. 477/)²⁸ > Ebû Ahmed Muhammed el-Abbâs b. Muhammed b. Muhammed et-Tûsî el-Va'iz [el-Assârî] (ö.547/)²⁹ > Ebû'l-Fadl Cemâleddin Muhammed b. Abdülkerîm b. Ebû'l-Fadl er-Râfî'î (ö. 623/1226) > Fahreddin Ömer el-Cezerî > Necmeddin Ahmed b. Fahreddin Ömer > ez-Zahid Fahreddin Ömer b. Necmeddin Ahmed > Çârperdî.³⁰

Temel Hadis külliyatlarının aktarılmasında da Çârperdî önemli rol oynamıştır. O, başta *Buhârî* ve *Müslim* olmak üzere önemli hadis metinlerinin en sahih rivayetlerine sahip olmuştur. Bu eserlerin rivayet senetleri şu şekildedir:

Sahîh-i Buhârî: Buhârî (ö. 256/870) > el-Firebrî (ö. 320/932) > Muhammed el-Hamlî (ö. 389/999)³¹ > Ebû Sehl Muhammed b. Ahmed b. Abdullah [el-Hafsî] (ö. 466/1073) > Hîbetürrahman b. Abdülvahid b.

¹⁸ Afîfüddin Abdullah b. Es'ad b. Ali el-Yemânî el-Yâfi'î, *Mir'âtü'l-cinân ve ibretü'l-yakzân fî ma'rifeti havâdisi'z-zamân*, thk. Abdullah Muhammed el-Cübûrî (Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1405), 4/25. Müeyyed-Billah'ın es-Sa'diyye şeklinde kaydetmesi tashif olmalıdır.

¹⁹ Müeyyed-Billah, *Tabakâtü'z-Zeydiyyeti'l-kübrâ*, 2/1001, 1350. Boyalık'a göre Çârperdî, Beyzâvî sayesinde *Keşşâf* ile tanışmıştır. Mehmet Taha Boyalık, "Kutbüddin eş-Şirâzî'ye el-Keşşâf Şerhi Nispeti Meselesi", *İslâm Araştırmaları Dergisi* 37 (2017), 111. Ancak hocası ez-Zahid Muhammed b. Ali vasıtası ile de tanışmış olması mümkündür.

²⁰ Müeyyed-Billah, *Tabakâtü'z-Zeydiyyeti'l-kübrâ*, 2/1005.

²¹ Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. el-Hârizmî ez-Zemahşerî, *el-Keşşâf 'an haqâ'iki gâvâmi'zî't-tenzil ve 'uyûni'l-eqâvîl fî vücûhi't-te'vil* (Kahire: Dârü'l-kütübü'l-Mısriyye, Teymûriye, Nr. 272), 298.

²² Sem'ânî, *el-Ensâb*, 2/409. Nüshada el-Havlârî şeklindeki kayıt tashif olmalıdır.

²³ Zehebî, Bedel b. Ebî'l-Mu'ammer et-Tebrîzî'nin Saffâr'dan rivayet ettiğini söylemektedir.

²⁴ Bu nisbenin el-Cenderî şeklinde okunması da mümkündür. Kâtib Çelebî Cender'in Karaman ili Seferihisara'a bağlı bir köy olduğunu söylemektedir. İbnü'l-Fuvâtî ise el-Cenderânî şeklinde kaydetmiştir. Kâtib Çelebî, *Süllemü'l-vüsûl ilâ tabakâti'l-fuhûl*, 4/326.

²⁵ Ebû'l-Fazl Kemâleddin Abdürrezzâk b. Ahmed İbnü'l-Fuvâtî (ö. 723/1323), *Mecmaü'l-âdâb fî mu'cemi'l-elkâb (Telhisu Mecmai'l-âdâb fî mu'cemi'l-elkâb)*, thk. Muhammed Kazım (Tahrân: Vizâret-i Ferheng u İrşâd-i İslâmî, 1416), 3/95.

²⁶ Zemahşerî, *el-Keşşâf* (Teymûriye, Nr. 272), 299.

²⁷ Abdullah Bilin, *İbrahim el-Çârperdî ve Kitâbü'l-fükûk fî şerhi's-Şükûk Adlı Eserinin Tahkiki ve Tahlili* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019), 63.

²⁸ Şemseddin Muhammed b. Ahmed Zehebî, *Tarihü'l-İslâm ve vefeyatü'l-meşahir ve'l-a'lâm*, thk. Beşşar Avvad Ma'ruf (Beyrût: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 2003), 10/412.

²⁹ Ebû Sa'd Abdülkerim b. Muhammed el-Mervezî Sem'ânî, *et-Tahbîr fî'l-mu'cemi'l-kebîr* (Bağdat: Matbaatü'l-İrşâd, 1975), 1/602.

³⁰ Zemahşerî, *el-Keşşâf* (Teymûriye, Nr. 272), 299.

³¹ Bu şekilde kaydedilen ravi aslında Ebû'l-Heysem Muhammed b. Mekki el-Küşmihenî'dir; çünkü Firebrî'nin meşhur olan bu ravisinden de *Buhârî*'yi Ebû Sehl Muhammed b. Ahmed el-Hafsî rivayet etmiştir. Cuma Fethî Abdülhalîm, *Rivâyâtü el-Câmi'u's-Sahîh ve nüshahu* (Katar: Dârü'l-Felâh, 1434), 202-203.

Abdülkerim [el-Kuşeyrî] (ö.546/)³² > Ebû'l-Fadl Muhammed b. Abdülkerim el-Fadl er-Râfi'î (ö. 623/1226) > Ahmed b. Ömer > Ebû Muhammed Ömer b. Ahmed b. Ömer > Çârperdî > el-Gazâl Muhammed b. Abdullah.

Sahîh-i Müslim: Müslim b. Haccâc (ö. 261/875) > İbrahim b. Muhammed b. Süfyan [en-Nisâbü'rî] (ö.308/) > [Ebu Ahmed Muhammed b. İsa el-Amravyh] el-Cülûdî (ö.368/) > [Ebû'l-Hüseyn Abdülğafir b. Muhammed en-Nisâbü'rî] el-Fârisî (ö.448/)³³ > Ebû'l-Fadl Ömer b. Ahmed b. Mansûr (ö.553/)³⁴ > Ebû'l-Fadl Muhammed b. Abdülkerim el-Fadl er-Râfi'î (ö. 623/1226) > Ahmed b. Ömer > Ebû Muhammed Ömer b. Ahmed b. Ömer > Çârperdî > el-Gazâl Muhammed b. Abdullah

Muvattâ: İmâm Mâlik (ö. 179/795) > Abdullah b. Müslim el-Ğâ'nebî (ö. 221/836) > Ebû Sa'îd Osman b. Sa'îd ed-Dârimî (ö. 255/869) > Ebû Ahmed Muhammed b. Ahmed b. Süleym > Ebû'l-'A'âtâ Abdü'l-'Alâ³⁵ b. Abdülvâhid el-Melîhî³⁶ > Fahrulislâm Ebûbekir [Muhammed b. Ali eş-Şâsî el-Fârikî] (ö. 507/1114) > Ebû'l-Fadl Muhammed b. Abdülkerim el-Fadl er-Râfi'î (ö. 623/1226) > Ahmed b. Ömer > Ebû Muhammed Ömer b. Ahmed b. Ömer > Çârperdî > el-Gazâl Muhammed b. Abdullah.

Müsnedü İmâm eş-Şâfi'î: İmâm eş-Şâfi'î (ö. 204/820) > Rebi' [b. Süleyman] el-Murâdî (ö. 270/884) > Ebû'l-Abbâs el-Eşamm (ö. 346/957) > Ebûbekir Ahmed b. el-Hasan [el-Hîrî] (ö.421/)³⁷ > el-Mutahhar b. Ali el-Abbâsî el-Hemedânî (ö.537/)³⁸ > [Babası] > Ebû'l-Fadl Muhammed b. Abdülkerim el-Fadl er-Râfi'î (ö. 623/1226) > Ahmed b. Ömer > Ebû Muhammed Ömer b. Ahmed b. Ömer > Çârperdî > el-Gazâl Muhammed b. Abdullah.

Meşâbihü's-sünne: Muhyiddin [Hüseyn b. Mes'ûd] el-Beğavî (ö. 516/1122) > [‘Umdetüddin] Ebû Mansûr [Muhammed b. Esad] et-Tûsî (Hafadetü'l-A'âtârî) (ö.571/)³⁹ > [Ebû Abdullah] Mecdüddin [Muhammed] b. Ebi Abdillâh [Hasan b. Ebi'l-Mekârim] (ö.622/)⁴⁰ > Rükneddin Muhammed b. Osmân [el-Yesârî] > ez-Zahid Ebû Muhammed Fahreddin Ömer b. Necmeddin Ahmed b. Ömer > Çârperdî > el-Gazâl Muhammed b. Abdullah.⁴¹ Müeyyed-Billah, Çârperdî'nin hocası Ömer b. Necmeddin Ahmed'in farklı bir rivayetini de vermektedir. Bu rivayette Gazâl'ın icâzet almadığını sadece kıraat hakkının bulunduğunu ifade etmektedir: *Meşâbihü's-sünne:* Ebû'l-Fadl Muhammed b. Abdülkerim el-Fadl er-Rafi'î > Ahmed b. Ömer > ez-Zahid Ebû Muhammed Ömer b. Necmeddin Ahmed b. Ömer > Çârperdî. Çârperdî bu eserin rivayetini kısaltarak icâzetnamede şu şekilde kaydetmiştir: *Meşâbihü's-sünne:* Muhyiddin el-Beğavî > ‘Umdetüddin Ebû Mansûr Muhammed b. Esad et-Tûsî > Ebû Abdullah Mecdüddin Muhammed b. Ebi Abdillâh el-Kazvîni > Rükneddin Şerefü'l-İslâm Muhammed b. Osman el-Ğâvî? > Fahreddin Ömer > Çârperdî.⁴²

Şerhü's-sünne: [Muhyiddin] Hüseyn b. Mes'ûd el-Ferrâ el-Beğavî el-Merverrûzî (ö. 516/1122) > ‘Umdetüddin Ebû Mansur Muhammed b. Esad et-Tûsî (Hafadetü'l-A'âtârî) (ö.571/) > Zâhîrüddin Ramazân b. el-Fakîh ez-Zahid Mu'înüddin Muhammed b. Ramazân [et-Tebrîzî] > ez-Zâhid Fahreddin Ömer el-Cezerî > Çârperdî.⁴³ Daha önceki icâzetlerde doğrudan ez-Zâhid Fahreddin Ömer el-Cezerî'den rivayet etmeyip Necmeddin Ahmed ve oğlu Fahreddin Ömer'den rivayet etmişti. Ya da kronolojik olarak düşündüğümüzde

³² Şemseddin Muhammed b. Ahmed ez-Zehabi, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf - Şuayb Arnaut (Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1417), 20/180.

³³ Zehabi, *Tarihü'l-İslâm ve vefeyatü'l-meşahir ve'l-a'lâm*, 7/130, 8/294, 9/709-710.

³⁴ Ebû Muhammed Cemâleddin Abdürrahim b. el-Hasan el-İsnevî, *Tabakâtü's-Şâfi'iyye*, thk. Abdullah Muhammed el-Cübûrî (Riyâd: Dârü'l-Ulûm, 1981), 605.

³⁵ Müeyyed-Billah, Abdullah b. Ali şeklinde kaydetmiştir. Müeyyed-Billâh, *Tabakâtü'z-Zeydiyyeti'l-kübrâ*, 2/1349.

³⁶ Ebû'l-Kâsım Sikatüddin Ali b. Hasan İbn Asâkir, *Târihu medîneti Dimaşk*, thk. Muhibbüddin Ebi Said Ömer b. Garame el-Amrî (Beyrût: Dârü'l-Fikr, 1995), 51/419.

³⁷ Zehabi (ö. 748/1348), *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 17/356.

³⁸ Ebû'l-Kasım Abdülkerim b. Muhammed Kazvîni Râfi'î, *et-Tedvin fî ahbari Kazvîn*, thk. Azizullah Ataridi Habuşani (Beyrût: Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1987), 4/95.

³⁹ Ebû'l-Abbâs Şemseddin Ahmed b. Muhammed İbn Hallikân, *Vefeyatü'l-a'yân ve enbâu ebnâ'iz-zamân [mimmâ sebete bi'n-nakl evi's-semâ' ev esbete] l-a'yân*, thk. İhsan Abbas (Beyrût: Dâru Sadır, 1968), 4/238.

⁴⁰ İbnü'l-Fuvâtî, *Mecmaü'l-âdâb*, 4/509.

⁴¹ Müeyyed-Billâh, *Tabakâtü'z-Zeydiyyeti'l-kübrâ*, 2/1001, 1350; Beyzâvî'nin naklettiği rivayet ise şöyledir: Muhyiddin el-Beğavî > Ebû Mansur et-Tûsî > Cemâleddin Osman b. Yusuf el-Mekkî. Ebû Saîd Nasrüddin Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî, *Tuhfetü'l-ebâr şerhu Mesâbihü's-sünne li'l-İmam el-Begavî*, thk. Nureddin Talib (Dimaşk-Beyrût: Dârü'n-Nevâdir, 1433), 1: 5.

⁴² Zemahşerî, *el-Keşşâf* (Teymûriye, Nr. 272), 299.

⁴³ İbnü'l-Fuvâtî bu senedi destekleyen bir rivayeti nakletmektedir. İbnü'l-Fuvâtî, *Mecmaü'l-âdâb*, 3/95.

Çârperdî genç yaşta iken bu yaşlı hocasından, ilerleyen zamanlarda da diğer hocalarından rivayet etmiş olması muhtemeldir.

Tefsir ve hadis kitaplarının rivayet senetlerinin çoğunda Rafi'î bulunmaktadır. O bu eserlerin rivayetini⁴⁴ hocası vasıtasıyla Râfi'î'den nakletmektedir. Bu durum Burada Şafii fakih olan Çârperdî'nin ilmi mirasının Rafi'î'ye dayandığı görülmektedir. Rafi'î de müteahhir dönemde Nevevî ile birlikte Şâfiî mezhebine yön veren en önemli isimdir. Rivayet ettiği tespit edilen diğer eserler ise şunlardır:

Tavdîh: Sadrüşşerîa (ö. 747/1346) > Vecîhüddin Ömer el-Erzincânî [babası] ö.700/) > eş-Şeref Muhammed b. Vecîhüddin Ömer > Cibril [b. Hüseyin et-Tebrîzî] (ö. 703/) > el-Utbî > Çârperdî - *Tîbî*.⁴⁵ Bu rivayette kronolojik problem görünmektedir. Zira eserin müellifi, 5. ravi olan Çârperdî'den sonra vefat etmiş olmaktadır. Bu durumda ya Rudânî'nin verdiği bilgi ya da müellifin vefat tarihi hatalı olmalıdır. Aslında müellifin vefat tarihi de tartışmalıdır. Bununla beraber müellifin eseri çok erken yaşta yazmış olması da bir çözüm olabilir. Ancak eserin 747 yılından önce yazıldığını gösteren kayıt⁴⁶ dışında da veri henüz yoktur.

Avârifü'l-me'ârif: Şehâbeddin Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî (ö. 632/1234) > Necmeddin Ahmed el-Cezerî [Babası] > Fahreddin Ömer b. Ahmed el-Cezerî > Çârperdî⁴⁷ Çârperdî, Sühreverdî'nin Fahreddin Ömer'e Bağdat'tan icazet gönderdiğini bunu da 627 yılında babası Necmeddin Ahmed'in eliyle yazdığını ifade etmektedir.

[el-Hâvî]: Necmeddin Abdülgaffâr b. Abdilkerîm b. Abdilgaffâr el-Kazvîni (ö. 665/1266) > Cemaleddin Muhammed b. Abdülgaffâr > Çârperdî.⁴⁸ *Hâvî* Şafii fıkhında otorite metinlerden biri olup müellif bu eserini oğlu Cemaleddin için yazmış⁴⁹, Çârperdî de oğlundan bu eseri rivayet etmiştir.

Çârperdî önceki âlimlerden aldığı ilmi mirası sonraki kuşaklara aktarmıştır. Süyûtî'ye kadar olan dönemde hem kendi eserlerinin hem de rivayet hakkına sahip olduğu eserlerin senedleri tespit edilmiştir. Onun kelam, mantık gibi aklî konularda ve fıkıh alanında bazı eserlerin de rivayet hakkına sahip olduğu anlaşılmış ancak mevcut icâzetnamelerinde veya kaynaklarda bu eserlerin senedleri henüz tespit edilememiştir. Bu rivayetlerden anlaşıldığı kadarı ile Çârperdî'nin okuttuğu bu eserler ile kendi yazdığı eserler ağırlıklı olarak Şii âlim el-Gazâl Muhammed b. Abdullah vasıtası ile sonraki nesillere aktarılmıştır. Bu talebesi vasıtasıyla ilmî mirası Irak ve Yemen taraflarına yayılmıştır. Çârperdî'nin diğer sünnî talebeleri de onun eserlerini nakletmişlerdir. Onun ilmî mirası oğlu İbrahim vasıtasıyla Sübkî ailesine intikal ederken, Sürmârî üzerinden de Süyûtî'ye intikal etmiştir. Gözde öğrencisi Nureddin Ferec ve Taceddin Ali et-Tebrîzî vasıtası ile de onun ilmî mirası Şam, Kahire gibi yerlere ulaşmıştır. Nitekim o dönemlerde bu bölgelerde istinsah edilmiş Çârperdî'ye ait eserler mevcuttur. Çârperdî'nin yazdığı eserler, Tîbî'nin eserleri ile birlikte *Miftâhü'l-'ulûm*'un nakledildiği sened ile rivayet edilmektedir.⁵⁰ Ayrıca Çârperdî'nin tüm eserlerinin sonraki nesillere nakli için tespit edilen bir başka rivayet de şu şekildedir:⁵¹

Çârperdî > Mevlâ İmâm [el-Celâl] Resûl [b. Ahmed b. Yûsuf et-Tebrîzî] (ö. 793/1390) > Necmeddin Muhammed b. Abdulkâdir el-Vâstî (ö. 838) > Muhyiddin Abdülkâdir b. Ebû'l-Abbâs el-Mâlikî el-Mekkî (ö. 886/1434) > el-Celâl Muhammed b. el-İzz Yûsuf b. el-Hasan b. Mahmûd el-Hulvânî eş-Şâfi'î > Haskefî > Ebû'l-Feth Burhanüddin İbrahim b. Ali el-Kalkaşandî (ö. 922).

Çârperdî'ye ait *Şerhü's-Şâfiye*'nin tespit edilen bir rivayeti şu şekildedir:⁵²

⁴⁴ Müeyyed-Billâh, *Tabakâtü'z-Zeydiyyeti'l-kübrâ*, 2/1349-1350.

⁴⁵ Rudânî, *Silatü'l-halef*, 419.

⁴⁶ Şükrü Özen, "Sadrüşşerîa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2008), 35/427.

⁴⁷ Zemahşerî, *el-Keşşâf* (Teymûriye, Nr. 272), 300.; Ayrıca İbnü'l-Fuvâtî bu senedi destekleyen bir rivayeti nakletmektedir. İbnü'l-Fuvâtî, *Mecmaü'l-âdâb*, 3/95.

⁴⁸ Zemahşerî, *el-Keşşâf* (Teymûriye, 272), 299.

⁴⁹ Abbâdî, *Zeylu Tabakâti'l-fukahâi's-Şafiiyyin*, thk. Ahmed Ömer Haşim - Muhammed Zeynühum Muhammed Azeb ([Kahire]: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Diniyye, 1413), 85.

⁵⁰ Rudânî, *Silatü'l-halef*, 186, 419; Müeyyed-Billâh, *Tabakâtü'z-Zeydiyyeti'l-kübrâ*, 2: 1001.

⁵¹ İbn Kalkaşandî, *Meşyehatu ibn Kalkaşandî* (Berlin Devlet ktp, 18), 94a; Wilhelm Ahlwardt, *Die Handschriften - verzeichnisse der Königlichen Bibliothek zu Berlin : verzeichniss der Arabischen handschriften* (Hildesheim: George Olms Verlag, 1980), 1/11; Hayreddin ez-Zirikî, *el-A'lâm* (Beyrût: Dârü'l-İlm li'l-Melâyîn, 2002), 1/53.

⁵² Bu senedin bulunduğu 842/1438 tarihli bir icâzet örneği için Bk. Çârperdî, *Şerhü's-Şâfiye* (Köprülü Ktp. Hafız Ahmed Paşa, Nr. 302) 165b.

Musannıf > ? > İzzeddin İbn Cemâa (ö. 819/1416) > Ömer b. Kadir el-Haneff > Şehâbeddin Ahmed b. Nureddin Ali el-Baklî (el-Bakalî?) el-Malikî. Bu icazetnamede Ömer b. Kadir el-Haneff 842 yılında, hocası İbn Cemâa'dan eseri okuduğunu ve Şehâbeddin Ahmed'e de eseri okutma icazeti verdiğini ifade etmektedir. Ayrıca burada İbn Cemâa ile müellif arasında bir ravi eksik görünmektedir. İbn Cemâa'nın 694 yılında doğduğu kabul edildiğinde yüz yirmi beş yıl ömür sürmüş olmaktadır. Ayrıca 710-714 yıllarında çeşitli beldeleri dolaştığı⁵³ göz önüne alındığında Tebriz'e gitmiş olması ya da Tebriz'den Kahire'ye gelen Seyf b. İsa es-Serâî (es-Sayrâmî?) (ö.810)⁵⁴ ya da Taceddin Ali et-Tebrizî (ö.746/1346) vasıtasıyla eseri okumuş olması muhtemeldir.

Bu ilmi icazetlerin dışında Çârperdî ayrıca tarikat icazetine de sahiptir. Mîlânî'ye verdiği icâzetnamede Sühreverdî tarikatına mensub olduğu anlaşılmaktadır. Bu icazetnamede hocasından, Hz.Peygamber'e (sav) ve Cebrail'e (as) kadar uzanan hırka giyme senedini vermektedir.

Resulullah (Sav) > Ali b. Ebi Talib > Hasan el-Basrî > Habîb el-A'cemî > Dâvud et-Tâî > Maruf el-Kerhî > Es-Serî es-Sakatî [dayısı] > Ebü'l-Kasem Cüneyd [el-Bağdadî] > Mümşâd ed-Dineverî > Ahmed el-Esved > Ammeveyh Muhammed b. Abdullah [babası] > Vecihüddin Ömer [Amcası] > Ebü'n-Necib Ziyaüddin Abdülkahir es-Sühreverdî > Babası > Şehabeddin Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî > Fahreddin Ömer el-Cezerî > Çârperdî > Mîlânî.⁵⁵ Bu silsileden Çârperdî'nin Sühreverdiyye tarikatına mensup olduğu anlaşılmaktadır. Çârperdî ayrıca hocası Fahreddin Ömer'in Sa'düddin Muhammed b. Müeyyed b. Abdillâh b. Alî Hammûye Bahrâbâdî Cüveynî'den (ö. 671/1272-73'ten sonra) de hırka giydiğini ifade etmekte böylece Kübreviyye tarikatına da mensup olduğunu ortaya koymaktadır.

3. Çârperdî'nin İcazetleri

Çârperdî'nin çok sayıda icazetname verdiği anlaşılmaktadır. Ne yazık ki bunların tümü henüz tespit edilmemiştir. O icazetnamelerinde çok sayıda icazet aldığını ifade etmektedir. Bu durum onun tüm icazetlerinin henüz bulunmadığını göstermektedir. Okuttuğu eserlerin yazma nüshalarının incelenmesi neticesinde yeni icazetlerin ortaya çıkması muhtemeldir. Çârperdî'ye ait altı tane icazet kaydı bulunmaktadır. Bunlardan üç tanesini *Keşşâf*; diğerlerini de *el-Vasît*, *el-Mufassal* ve *Şerhü's-Şâfiye* derslerinin sonunda vermiştir. Bu kayıtların tamamı tek nüsha olup dört tanesi müellif hatlı, iki tanesi de istinsah edilmiştir. İcazetlerinden bazıları umumi (tamm) bazıları hususi olup icazet şartlarına uygun şekilde hazırlanmıştır. Hususi icazetler bir sayfayı geçmez, ancak umumi icazetler 3-4 sayfayı bulabilmektedir. Bu icazetlerin tamamı ilmi icazet olmalarına rağmen tarikat icazetleri⁵⁶ de barındırmaktadır. Bu durum icazetin umumi hazırlanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Tarikat icazetlerinin hicri 5. asırdan sonra ortaya çıktığı kabul edilir.⁵⁷ Ayrıca bu icazetler müellifin tasavvufi yönünü de ön plana çıkarmaktadır.

Onun verdiği tüm icazetnameler Arapça olup besmele, hamdele ve salavat ile başlamaktadır. Daha sonra ilim öğrenmenin veya irşadın öneminden bahsedilir. Ardından icazet isteyen kişinin ismini, lakabını, künyesini, meşhur olduğu ismini, mesleğini, tasavvufi bir meşrebini varsa doğduğu veya yaşadığı yere ait nisbesini de kaydederek liyakati övücü sözlerle serdedilir. Daha sonra müellifine kadar okuttuğu kitabın ilmi senedini ortaya koyar. Böylece mensup olduğu ilmi geleneği⁵⁸ ortaya koymuştur. İlmi-dini tavsiyelerde bulunduktan sonra son kısımda öğrenciye izin verdiğini, rivayetin hakkını gözetmesi gerektiğini ve duada kendisini unutmamasını tavsiye ederek icazeti bitirir. En sonunda belirgin olacak şekilde ferağ kaydı oluşturarak kendi acz-u fakırla beraber tam adını, icazetin yerini, tarihini vs. bilgileri kaydeder. Tercih ettiği kelime ve terkipler onun Arap diline vukufiyetini göstermektedir. Özellikle iktibas ve seci gibi

⁵³ Cengiz Kallek, "İbn Cemâa, İzzeddin", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1999), 19/394.

⁵⁴ Ebü'l-Fazl Şehâbeddin Ahmed b. Alî b. Muhammed İbn Hacer el-'Askalânî, *İnbâü'l-gumr bi-ebnâi'l-'umr*, thk. Hasan Habeşî (Kahire: Lecnetu İhyâi't-Türâsi'l-İslâmî, 1389), 2/390.

⁵⁵ Zemahşerî, *el-Keşşâf* (Teymûriye, Nr. 272), 300. İbn Mülakkin bu senedi destekleyen bir rivayet aktarmaktadır. Ebû Hafis Siraceddin Ömer b. Ali b. Ahmed İbnü'l-Mülakkin, *Tabakatü'l-evliya*, thk. Nureddin Şeryebe (Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 1994), 493.

⁵⁶ Hilafet icazetnameleri de denen bu türde şeyhin hayatı ile sınırlı olan (hilafet-i nakısa) ve sınırlı olmayan (hilafet-i tamme) olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Hasan Kamil Yılmaz, *Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar.*, 10. Bs (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2004), 327.

⁵⁷ Akpınar, "İcazet", 21/397

⁵⁸ Raşit Küçük, "İsnad", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), 23/154.

sanatlara başvurduğu görülmektedir. Metinde harekeleme ve nokta neredeyse hiç kullanılmamıştır. İcazetler yapı olarak birbirine benzemektedir. Tespit edilen icazetler kronolojik olarak sıralanmış olup şunlardır:

1- Süleymaniye ktp. Veliyyüddin Carullah Efendi nr. 1983. Çârperdî'ye ait *Şerhü's-Şâfiye* nüshasıdır. Ahmed b. el-Hasan b. Ali b. Mustafa tarafında 10 Zilkade 713/26 Şubat 1314 tarihinde Tebriz'de el-Mu'tezî Hankahında istinsah edilmiştir. Nüshanın sonunda Çârperdî'nin kendi hattı ile icazetnamesi bulunmaktadır. Çârperdî müstensihe sadece bu eserin değil aynı zamanda telif ettiği veya rivayet hakkına sahip olduğu diğer eserleri için de icazet vermiştir.⁵⁹

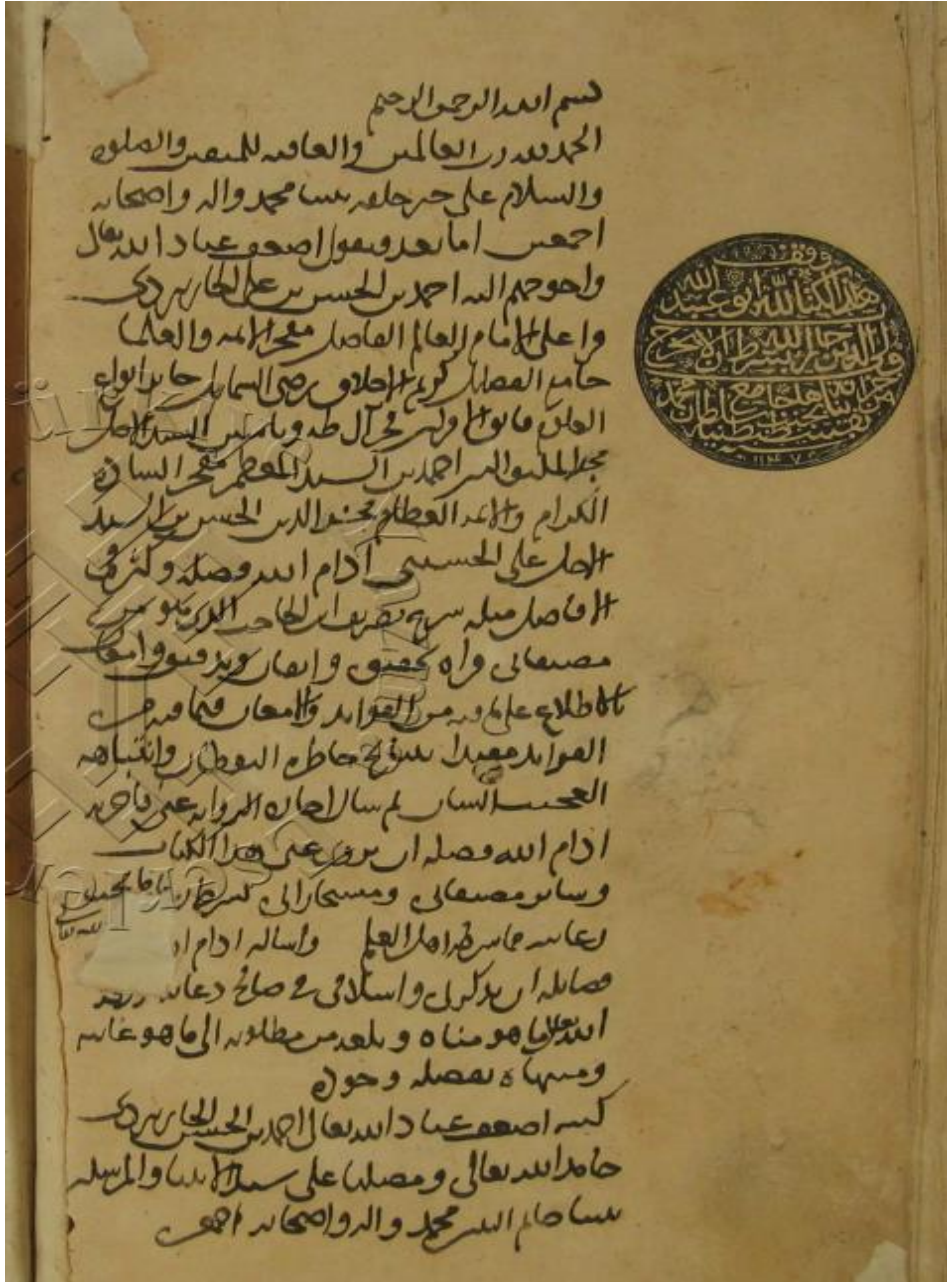
الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين والصلاة والسلام على خير خلقه نبينا محمد وآله وأصحابه أجمعين أما بعد،
فيقول أضعف عباد الله تعالى وأوجههم إليه أحمد بن الحسن بن علي الجاربردي: قرأ عليّ الإمام العالم الفاضل مَفخر الأئمة والعلماء، جامع الفضائل، كريم الأخلاق رضى الشمائل، حائر أنواع العلوم، فائق الأقران، فخر آل طه وياسين السيد الأصل مجد الملة والدين أحمد السيد الأصل مجد الملة والدين أحمد بن السيد المعظم فخر الدين الحسن بن السيد الأجل علي الحسيني أدام الله فضله وكثر في الأفاضل مثله شرح التصريف ابن الحاجب الذي هو من مصنفاتي قراءة تحقيق وإتقان وتدقيق وإمعان بالإطلاع على ما فيه من الفوائد والإمعان فيما فيه من الفرائد مقيِّدًا بسنائح خاطره اليقظان وانتباهه العجيب السار؟ سأل إجازة الرواية عني فأجزته أدام الله فضله أن يروي عني هذا الكتاب وسائر مصنفاتي ومستجازاتي بشرط [رعاية] ما يجب رعايته مما شرط أهل العلم وأسأله أدام الله تعالى فضائله أن يذكرني وأسلافي في صالح دعائه و...؟ الله تعالى ما هو مناه وبلغه من مطلوبه إلى ما هو غايته ومنتهاه بفضله وجوده.

كتبه أضعف عباد الله تعالى أحمد بن الحسن الجاربردي حامدا لله ومصليا على سيد الأنبياء والمرسلين نبينا خاتم النبيين

محمد وآله واصحابه أجمعين

⁵⁹ Bilin, *Çârperdî Bibliyografyası*, 63-64

Resim 1: Süleymaniye ktp. V. Carullah Efendi nr. 1983, 174b [Yaprağın ön yüzü yanlışlıkla 175 olarak yazılmıştır.]

2- Süleymaniye ktp. Ragıb Paşa Nr. 209. Zemahşerî'ye ait *Keşşâf* nüshasıdır. Nüsha 726 yılında istinsah edilmiştir. Nüshanın sonunda Çârperdî'nin Ebü'l-Hasan Sadreddin Ali b. Muhammed el-Hammuveyî el-Cüveynî'ye derslerin sonunda verdiği icazetname bulunmaktadır. Ferağ kaydında nüshanın 726 şevval ayının altısında cumartesi günü sabaha doğru Tebriz'in Atik Camiinde tamamlandığı ifade edilmektedir. Devamında bulunan sema kaydına göre nüsha sahibi Çârperdî'nin meclisinde 727 Rebiülevvel ayının 21'inde dersleri tamamlamıştır.⁶⁰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

"الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على نبينا سيّد الأنبياء والمرسلين محمد النبي الأمي العربي وعلى آله وأصحابه وعترته أجمعين، وعلى من تبعهم بإحسانٍ إلى يوم الدين أمّا بعد،

فيقول العبد الضعيف المفتقر إلى رحمة ربه القوي الغني أحمد بن الحسن الجاربردي -أحسن الله عاقبته وجعل عُقباه خيراً من أولاه-: سمع مني المولى المعظم الإمام الفخّم العالم الربّاني والإمام الزاهد المُجِئُ المُحَقِّقُ جامع أنواع الفضائل صدر الملة والدين أبو الحسن علي بن الشيخ الزاهد والمقتدى العابد، فَلَكَ المشايخ والزهاد، قطب الأوتاد سعد الملة والدين محمد بن الإمام المرحوم الشيخ المؤيّد -زاد الله تعالى تأييده وإفضاله ورحم اعقابه وأسلافه- سماعَ تحقّيقٍ وإتقانٍ وتدقيقٍ وإيقانٍ كتابَ الكشّاف في تفسير القرآن لجار الله العلامة رفعة الله تعالى مكاناً عليّاً وبحث عن فوائده واطّلع على فرائده، فأجزته أن يرويه عني بحثاً ودرساً وإرشاداً وتعليماً وأن يروي عني سائر مُستجازاتي ومناولاتي في الحديث والتفسير والفقه وسائر العلوم المنقولة والمعقولة مما للرؤية فيه مدخل ومجال. وأجزته في الدرس والفتوى فإنّه أهل العلم والتقوى فكلُّ ما صحَّ عنده وثبت لديه أنّه من مسموعاتي أو مقرواتي أو مصنّفاتي، فله رواية ذلك عني بعد رعاية ما يجب رعايته. والمرجوّ منه -أدام الله تعالى فضله وزاد توفيقه- أن يذكّرني في صالح دعائه ومظانّ إجابته ولا ينساني عنه .

كتب هذه الأحرف أضعف عباد الله تعالى وأحوجهم إليه أحمد بن الحسن الجاربردي حامداً لله تعالى ومصلياً على خير خلقه محمد وآله وأصحابه أجمعين والتابعين لهم بإحسان إلى يوم الدين وسلّم تسليمًا كثيراً برحمتك يا أرحم الراحمين."

⁶⁰ Mahmud es-Seyyid Duğaym, *Fihrisü'l-mahtütâti'l-Arabiyye ve't-Türkiyye ve'l-Fârisiyye fî Mektebeti Râgıb Paşa (Râgıb Paşa Kütüphanesi el yazmaları kataloğu, Catalogue of manuscripts in Ragıb Pasha Library)* ([Kuala Lumpur]: Sâkifetü's-Safâ el-İlmiyye (Saqifat al-Safa), 1437), 3/497.

Resim 2: Süleymaniye ktp. Ragıb Paşa Nr. 209, 589a

۵۸۹
 ۵۸۹
 بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين
 الطاهرين والبركات والبركات والبركات والبركات والبركات والبركات
 استغفر الله من قول الضمير المضمون في قوله تعالى انما ارسلنا
 محمدا ربه غافله وحده خيرا حرا اذ لا يرضى للمؤمنين ان يكونوا
 والامام الراشد المعتمد صاحب انواع النصارى واليه الرجوع في كل امر
 والمعتمد العابد في كل المساجد والتمسك بها لا يذوق الاذى ولا يذوق
 المنكر راد اذ رعا اناسه ورضاه ورحم اعمانه واستلذذ بهما كحقه وان
 وان كان كتاب الكساف في تفسير القرآن اذ العلامة رعد الله تعالى بما
 عرفوا من اطلعت على واخذت فاحمد الله ربهم رب العالمين
 طس بروي عن شارب مستحار لا وما ولا في الحديث والتفسير والفقه
 العلم المسعود والمعدولة بالبرور في مدخل ومجال واحمد الله ربهم رب
 اهل العلم والعباد فكلم ما صح عنده وينب الاله امين مستوعبا ارفع
 او مصفا فلما رآه ذلك عني بعد رعا ما احب رعا منه ولا يرضيه اذ
 الله تعالى يصله وراة نوقم ان يكون في صياحه وعايه ويطار احاسه ولا يناء عنه
 هذه الامور واصعدنا الله تعالى واحمد
 الله احمدك الخي ربي حامدا مدينا
 وفضلها على خسر طلة محمد اله واتحانه
 احمد والمالك ام باحسان
 اللهم الدين وسلم تسليما كثيرا
 برحمتك بالرحم الراحمين

في هذا الموضع
 في هذا الموضع
 في هذا الموضع

3- Süleymaniye Fatih nr. 369, 281a. Zemaşerî'ye ait *Keşşâf* nüshasıdır. Nüsha 677 yılında istinsah edilmiş olup Ahzab suresinden Nas suresine kadar olan son kısmını kapsamaktadır. Çârperdî bu icazeti Bedreddin Davud b. Said Feylağ (Filiğ?) Bek er-Rûmî el-Kinânî için yazmıştır. Bu icazet tarihsiz olmakla birlikte ondan önceki icazetin 716 yılında yazılmış olması icazetin bu tarihten sonra yazıldığını göstermektedir.

"الحمد لله الذي جعلنا من أفضل الناس نبيا وأكرمهم رسولا وأبقاهم شريعة وأحسنهم طريقة وأوثقهم عروة وذريعة وأنفعهم سنة وفريضة وأوفرهم جزاءً وثواباً وأكرمهم بياناً وكتاباً والصلوة والسلام على نبينا نبي الثقلين ورسولنا رسول الحرمين المبعوث الى الخافقين وعلى آله وأصحابه أجمعين وبعد

لا يخفى على أحد من به مسكته أن السعادة الأبدية والنجاة السرمديّة متوقّفة على معرفة كتاب الله العزيز الذي ﴿لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ...﴾ (فصلت/ ٤٢) فَإِنَّ الأحكام الشرعية والحوادث الدينية وكيفية الإتيان بالعبادات والإخلاص في أسباب السعادات متوقّفة عليه، منوطة به. فَإِنَّ السنة المصطفوية والأخبار النبوية منشأها منه ومدارها هو ولا ينطق عن الهوى ان هو الا وحي يوحى، والإجماع سنده أحدهما ولا بدّ للقياس من التأييد بأحدها فالكُلّ يعود إليه ويعوّل عليه ولما كان له غور بعيد لا يمكن الاطلاع عليه إلا للراسخين من أولي الألباب ومعان دقيقة لا يُطلع أنوار حقائقها إلا على المختصين بعناية رب الأرباب كان محتاجا إلى تفاسير يكشف عنها وتأويلات تبينها. وقد صنّف العلماء -شكر الله سعيهم- في ذلك تصانيف بذلوا فيها جهدهم وعانوا في تحقيق ذلك وكدهم وكدهم وقد أحسنوا وأجادوا جزاهم الله تعالى أحسن جزاء، لكن ليس في جميع ذلك كتاب يوازي أو يداني كتاب الكشّاف الذي صنّفه جار الله العلامة فخر خوارزم أبو القسم محمود بن عمر الزمخشري -أعلا الله درجته- فإنه كتاب جم الفوائد غزير الفرائد مشتمل على معاني دقيقة وبيانات لطيفة خلت عن أكثرها جمعها إلا كتاب من اراد ان يتبع اثره فانه قد يوجد فيه شيء من ذلك لكن لم يبلغ شأوه ولما كان الأمر على هذا الوجه توجهنا اليه برهة من الزمان ومدّة من الأوان وقد وفق الله تعالى للتأمل والتدبر في جُلِّ ألفاظه واستخراج معانيه وتزيين حواشيه بما يلائم وحلّ الفاظه فيها بما يوافق. وتوجّه إلينا جمع من الأصحاب واشتغلوا به وبيننا نحن في ذلك؛ إذ زَيْن مجلسنا الإمام الهمام فخر الأنام فائق الأقران الأفضل الأكمل جامع أنواع الفضائل ملك العلماء قدوة الفقهاء مولانا بدر الملة والدين داود بن المرحوم السعيد فيبلغ بك بن المرحوم سلام الرومي الكناني أدام الله فضله فيشرق مجلسنا بحضوره واقتبسنا من نوره وكان أدام الله فضائله يفيد ويستفيد ويبتدئ من ذلك ويُعيد، فسمع منا معظم كتاب الكشّاف سماع تحقيق وإتقان وتدقيق وإيقان فوجدته متفننا مكثرًا/[281 ب] في أنواع العلوم ذا دربة وتحقيق في أنواع الفضائل لم يتسنح؟ له سفر مبارك نحو مولده ومسقط رأسه حفظه الله فيه وجعله راشدا ومهديا وجعل قلوب الطالبين متوجّها اليه ليقبّسوا من أنوار علومه ويغترفوا من بحار فنونه ليبقى العلم وينتفي الجهل فلا يتخذ الناس رُؤوساً جهّالاً، فاستجاز منا فاستخرت الله تعالى وأجزته أن يروي عني كآب الكشّاف بتمامه ويدرس للطالبين المتوجّهين فإنه مطّلع على حاٍ معناه وفصوص فحواه. ثم إنه أدام الله فضائله سمع مني في المجلس كتباً كثيرة في التفسير والحديث والفقه وغيرها فأجزت له أدام الله فضائله أن يروي عني مصنفاً وسائر مستجزاتي ومناولاتي مما ثبت لديه وصحّ عنده. وهو أدام الله فضائله ممن لا يحتاج الى اشتراط رعاية ما يجب رعايته في البحث معه والرواية؛ فإنه يراعي ذلك لا محالة والمرجو أن يذكرنا في صالح دعائه مظانّ الإجابة ولا ينسانا في ذلك

كتب هذه الأحرف أضعف عباد الله تعالى وأحوجهم إليه أحمد بن الحسن الجاربردي حامداً لله تعالى ومصلياً على خير خلقه محمد

وآله أجمعين"

Resim 3: Süleymaniye Ktp. Fatih nr. 369, 281a.

281

في انواع الطبع اذ به وكفى في انواع العصاب الخرج له سمرقند كقولك وسطران
 حقه الله منه وصدرا سدا مهديا وصدرا قلب الطائس موعها الله انفسوا ان ارتاعوا
 ويعرفوا بحار موعه لسبع العلم وسبع الجهد ولا يحال الناس روسا جهلا فاسحا ربا واجرب
 الله حال واحمد له بروي عن كتاب الكساف بنامه ويدرس الاطالير الموعهم فانه مطلع على احوال
 علماء وخصوص نحواه ثم انه انام الله فصائله سمرقند والمحلس كالكساف في التفسير والحديث والفتاوى
 فاحمد له ان الامم الله فصائله سمرقند ومصفاي وسائر مستحار الى وما اوله في طائفة
 ويح عدله وهو انام الله فصائله سمرقند كساج الى اسراط رعائه ما يحب رعائه الى الله معه
 والرواه فانه يروي ذلك بحاله والمجول يدركها الى صراط رعائه وطان الخ جانه ولا سنان الى ذلك
 هذه الخ حرف اصعب عما دلله تعالى واحصوهم الله احمد الخ الطائفة
 كامله لله تعالى ومصلته على حقه محمد وآله اجمع

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله الذي جعلنا من اولاد الناس ربا واكرمهم رسولا وانعامهم سريرة واحصوهم اجمعين
 واوهم عرو ودرجته وانعمهم منه وقرينه واوزهم حرا ووليا واكرمهم سانا وكمالا
 والصلو والسالم على نبي المصلين وسولنا رسول الخير من الموعون الخ الطائفة وعلى
 اله واصحابه اجمعين وبعد لا يحكى على احد من به مسك ان السعاف لا يدبه والجاه
 السمرقند موقوفه على عروه كتاب الله العزيز الذي لا يسه الا باطراف من يدبه ولا يطلع
 فان الخ كرام السعفة والحوادث الدبسه وكعبه الا سائر بالعدايات ولا خلاصه اسباب
 السعاف موقوفه عليه موقوفه فان السعفة المصطفية والحصار النبوية مستحبا
 مستويها هو واسطر عن العروله هو الاوحي لوجي والجمع سيرة احوالها ولا يفتن
 من الناس اذ حدها فالتك بعوفا لله ونقول عليه ولما كان له عمر بعد ذلك الخ طائفة عليه
 للراسخ من اول الخ لبات ومجان دويعة لا تطلع انوار جفانها الى افعال المحصن بجانه
 الخ ارباب كان محاسن الى يعاير كسيف عنها ويا ويات بنسها وورصفها حكما
 سكرانه سعم في ذلك تصانف بدلوها فيها عهدتم وعانوا في محصون ذلك الخ كرام
 ووداحسوا واحادوا حرامهم الله تعالى احسن حرا لئلا يسر في جميع ذلك كتاب نوازي
 اويداني كتاب الكساف الذي صفة حار الله العلامة في حوار رم انوار العيس محمود
 لسرخ الرمحسرى اعلا الله درجته فانه كتاب جم العواد بغير العرايد مستحبا على حالي وفيه
 وسانات لطيفه حله عن كرامها جميعها الا كتابه لئلا ان يسرع انه فانه قد يظنوه سمرقند ذلك
 لكن على ساروه ولما كان الامر على هذا الوجه بوجهها الله بغيره من الخ اوله وودوهو لئلا
 للعامل والندرس في حال القاطه واسخلف معانسه ويرس حواسه ما ياتم وصل القاطه بها ما ياتم
 ويوجه السامع في الخ اصحاب واستعملوا به وسباحين يدرك اذ ريس مجلسا الامام الخ الامام الخ
 فان الخ اوله الا فصل الخ الخ جامع انواع العصاب الخ طائفة العا اذوه القمها موعولا بندي للموعولس الخ اوله
 المرجوم السعد صلح بكر المرجوم سلم الرومي الكافي انام الله فصله فليس ومجلسا
 محصوه وافسسا من يوه وكان انام الله فصائله بعد وسعدك وسيدك ذلك ويعيد
 فصيح ما عظم كتاب الكساف سماح كسفي وانان ورومي وانان فوحده مفسسا مكلل

Süleymaniye Kütüphanesi
 Nitens Fatih
 Vantika
 Goldstaig 369

4- Dârü'l-Kütübî'l-Mısriyye, Teymûriye nr. 272 (184 vr.). Zemaşerî'ye ait *Keşşâf* nüshasıdır. Hucurat suresi ile Nas Suresi arasında son kısmını barındırmaktadır. Kenarlarında Çârperdî'nin *Tetimmetü'l-Keşşâf* adlı haşiyesinin önemli kısmı bulunmaktadır. Müstensih Muhammed b. Ali 892/1486 yılında Çârperdî'nin nüshasından istinsah etmiştir. Ardından onun talebesi olan Mîlânî'ye ait bir *Keşşâf* nüshası da elde etmiştir. 892 yılında Mîlânî'ye ait *Keşşâf* nüshasından istinsah edilmiştir. Nüshanın sonunda Çârperdî'nin 739 yılında talebesi *Şerhü'l-Muğnî* müellifi Bedreddin Muhammed b. Abdürrahim el-Mîlânî'ye verdiği icazetname bulunmaktadır. Nasih gördüğü bu müellif hatlı icazetnameyi de aynen istinsah etmiştir:

الحمد لله الذي أرسل إلينا رسولا هو أفضل الرُّسل والأنبياء وأنزل لبيان شريعة كتابا هو أفضل من جميع الكتب من اللوح المبين إلى ... من السماء ثم ... نجوما ... ليلا ونهارا في الأوقات والآناء والصلوات التامات والتحيات الناميات والبركات الزاكيات على السابق رفعة والشاهق ... من جميع النبيين والأصفياء وخاتم النبيين والرُّسل وهادي المضلِّين ومبلِّغهم إلى مرتبة كرام الأولياء والأتقياء نبينا وثنى جميع الخلائق ... الثقلين الجن والإنس من المسترشدين ... والمرتدِّين ومن المعاندين ذووا التعنت والضلال التابعين للأهواء كالقطر النازل من الخضراء على الغبراء من غير تفرقة بين الطيبة المثبة ... وهو نبي الرحمة وشامل الدعوة محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم الرافع اللواء عليه من الصلوة ما هو أزكاها ومن التحيات ما هو أئماها وأجلها وأعلاها وعلى آله وأصحابه البررة النجباء الكثيرة والنخباء وعلى من تبعهم ومن تبع تبعهم إلى إنقراض الدنيا وأوان الفناء وانتقال جميع الخلائق إلى دار البقاء ... والجزاء أما بعد،

فلا يخفى على أحد من ذوي الألباب والثقات؟ بل على كل ظاهر في الفضل وخاف، وكل ناعل وحاف وكيس وجاف؛ ان العلوم والمعارف سبب للرفعة والمنقبة؟ والعزة والنباهة في الدنيا والفوز والنجاة والوصول الى الدرجات العلى والقرب والكرامة التي لا تضبط ولا يُحصى في العقبي، خصوصا العلوم الشرعية والمعارف الدينية والمعلم الإسلامية. فإنها أجل العلوم وأبهاها وأعظمها وأنفعها، وأخص خصوصا على تفسير القرآن العظيم والفرقان الكريم؛ فإنه أصل جميع العلوم المطلقة على كيفية الإتيان بالعبادات والإخلاص فيما يكتب بأنواع السعادات وإحراز أقسام السعادات ومثمرات سائر الأمور التي تؤدي الى طيب المحاسن ويفضي الى حسن المعاد. ولما كان ل..توغل؟ القرآن المنزل على النبي المرسل غورٌ بعيد وبحرٌ مديد لا يمكن الاطلاع عليها إلا للراسخين من أولى الألباب والتابعين في مداحض المختصين بعناية رب الأرباب ويحتاج الحاجة الشديدة ومفتقر الافتقار العظيم من يريد الاطلاع على ... كثير من العلوم والمعارف والكّد والتعب. فاشتغل المولى المعظم والإمام المكرّم ... الفاضل الإمام جامع أنواع الفضائل حاوي سائر أقسام محاسن الأخلاق والشمائل... الله تعالى فخر الواعظين ... الذاكرين الهادي للجامع إلى شريعة لسيد المرسلين... بدر الله الدين بزرا وشمس الإسلام والمسلمين ضياءً محمد بن المولى المعظم...أخطب الخطباء المرحوم الواصل إلى رحمة الله تعالى نجم الملة والدين عبد الرحيم بن المرحوم السعيد / [398] بدر الدين محمد العُمري الميلاي آدم الله فضله وكثر في الإسلام والمسلمين مثله بكتابة العلوم واقتناص المعارف فابتداء بأوائل العلوم من النحو والصرف والبلاغة والبراعة فحصل منه بفضل الله تعالى الحظّ الوافر والنصيب الكامل بحيث بلغ ذروتها تسنّم رفعتها وصار فيها فائق الاقران بحيث يشار إليه بالبنان في حسن التقرير والبيان. ثم توجّه إلى اكتساب سائر العلوم كالفقه والأصول وما يتعلق بهما ففاز منها أيضا بتوفيق الله تعالى... الرقيب والمُعَلّي. ولم يترك في ذلك مكانا...ولما فاز هذه الفضائل والكمالات توجّه إلى تفسير كتاب الله العزيز الذي ﴿لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ

خَلْفِهِ...﴿(فصلت/٤٢)﴾ فأراد تتبع تفسير يحتوي على الدقائق يشتمل على الحقائق تبرز الخفيات بكشف العضلات ينبه على الرموز يطلع على الكنوز بحرز عن الإيجاز المخلّ تجنب عن الإسهاب المملّ فوجد كتاب الكشاف لجار الله علامة -أعلى الله درجته- متصفا بهذه الصفات معتمدا للثققات فذاً لا نظير له ووحيد... له والله در القائل فيه:

إن التفاسير في الدنيا بلا عدد
وليس فيها لعمري مثل كشاف
إن كنت تبغي الهدى فالزّم قراءة
فالجهل كالداء والكشاف كالشافي

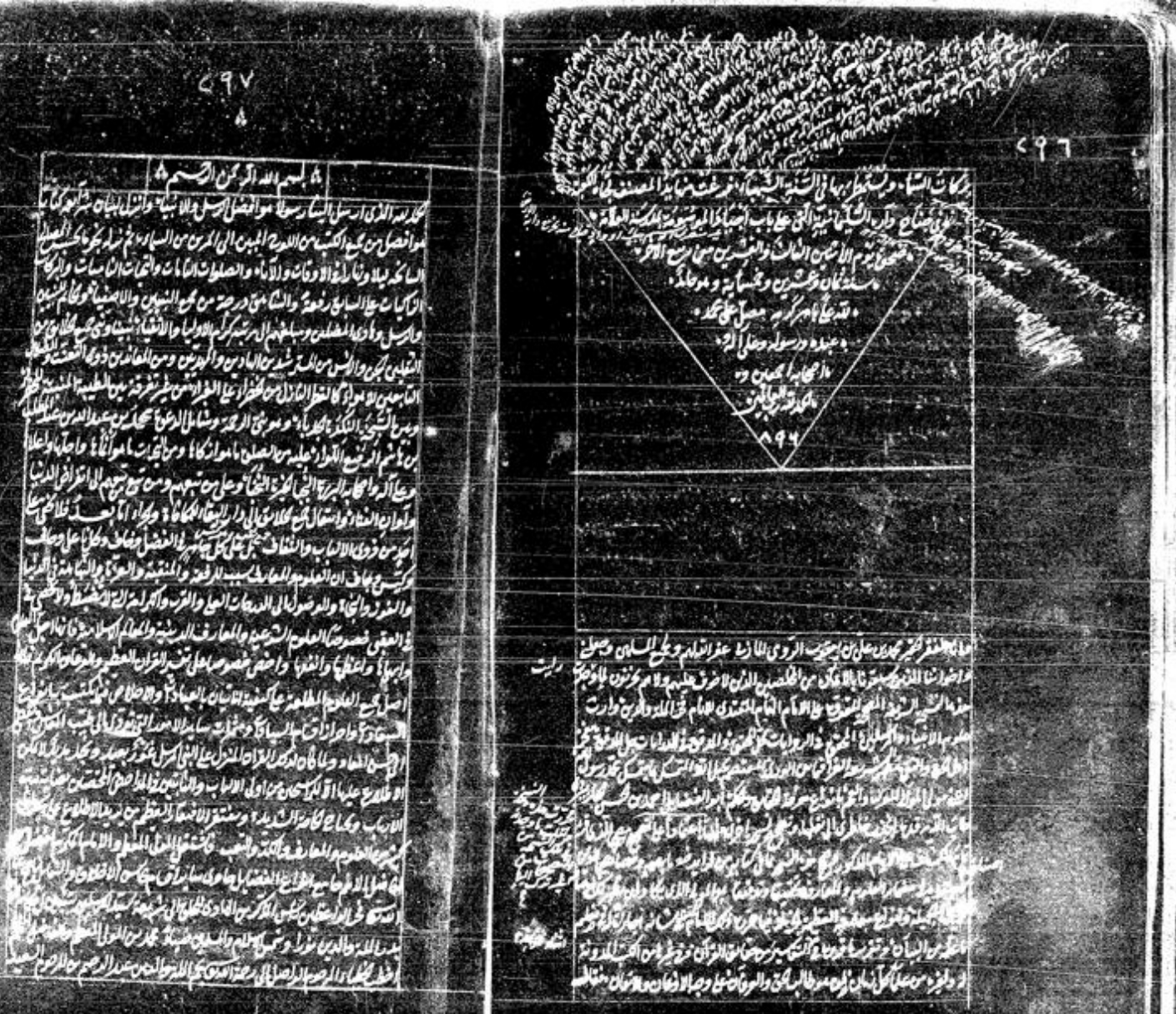
فتوجّه إليه واشتغل بقرائه وداوم على دراسته، فقرأ عليّ من أوّله الى آخره قراءة تحقّق وإيقان وتدقيق وإتقان وبحث وفحص واستكشاف واستيضاح ولعمري كان يستفيد ويفيد ويسترشد ويرشد ويستبين ويبين ويستوضح ويوضح وما كان يكتفي زاد الله توفيقه على تحقيق ما في المتن من الحقائق وتثبت ما في أصله من الدقائق بل كان يتتبع الحواشي المكتوبة على الأطراف غتّها وسمينها مقبولها ومردودها ويصلحها ويستصلحها مستفيدا أو مفيدا مبتدياً ومعيداً. ولما أتمه وفرغ منه بتوفيق الله تعالى ولطفه استجازني فاستخرت الله تعالى وأجزته أن يرويه عني درسا وبحثا وتذكيرا وموعظة وإفادة وتقريراً وتحقيقا فإنه قد اطّلع على فحواه ومغزاه وخبائاه التي في زواياه فمن أراد ذلك فعليه ملازمته بجمع فوائد عليه...فرائده...وأجزته أيضا أدام الله فضله روايته عني كتاب الوسيط في تفسير القرآن تصنيف الشيخ الإمام والخبير الهمام أفضل الأنام أبي الحسن علي بن أحمد الواحدي أعلى الله درجته وانا أرويه عن الشيخ العالم الفاضل الكامل فخر الملة والدين عمر بن الشيخ... شيخ شيوخ الاسلام نجم الدين أحمد الجزري وهو يرويه عن الشيخ الإمام بدر الدين بدل بن الجميل؟ عن الشيخ عبد الله بن عمر بن أحمد الصّفّار عن عبد الجبّار ابن محمد الحوّاري عن العالم العلامة أبي الحسن علي بن أحمد الواحدي المصنّف المذكور طاب ثراه وجعل أعلى الجنة مثواه وأجزته أيضا أن يروي عني كتاب الكواشي في تفسير كلام الله [و]قرآنه العظيم / [399] وأنا أرويه عن العالم المحقق والفاضل المدقق أمين الملة والدين أبي القاسم بن عبد العزيز وهو يرويه عن المصنّف العالم العلامة أحمد بن يوسف بن الحسن الكواشي طاب ثراه. وأجزته أيضا أن يروي عني كتاب الكشاف والبيان في تفسير القرآن للإمام العلامة الثعلبي وانا أرويه عن شيعي الإمام العالم الزاهد فخر الدين عمر عن أبيه نجم الدين أحمد عن جدّه فخر الدين عمر الجزري عن الإمام العالم العلامة جمال الدين أبي الفضل محمد بن عبد الكريم بن أبي الفضل الرافعي عن الشيخ أبي محمد العباس بن محمد الطوسي الواعظ عن أبي سعيد محمد بن سعد القرّخدايي عن الإمام أبي إسحاق أحمد بن محمد بن ابراهيم الثعلبي المصنّف رحمه الله عليه رحمة واسعة وأجزته أيضا أن يروي عني كتاب شرح السنّة في الأحاديث المصطفية وانا أرويه عن الشيخ الزاهد فخر الدين عمر الجزري وهو يرويه عن الشيخ العالم العابد ظهير الدين رمضان بن الفقيه الزاهد معين الدين محمد بن رمضان وهو عن الإمام معين الاسلام عمدة الدين ناصر الحديث أبي منصور محمد بن أسعد حفّدة العطاريّ الطوسي وهو عن الإمام العالم العلامة محي السنة ومفتي الأمة الحسين بن مسعود الفزّاء البّعويّ المرّورّوزي المصنّف شكر الله سعيه وكتاب المصاييح في الأحاديث وانا أرويه عن الشيخ الإمام العالم فخر الملة والدين عمر وهو عن الإمام العالم العامل ركن الدين شرف الإسلام محمد بن عثمان القاوي؟ عن القاضي الإمام مجد الدين محمد أبي عبد الله القزويني عن الإمام عمدة الدين ناصر الحديث أبي منصور

محمد بن أسعد حفدة العطارى الطوسى عن المصنف الإمام محي السنة ومفتي الأمة أبي محمد الحسين بن مسعود الفراء البغوي قدس الله أرواحهم. وأجزته في الصحيحين للإمام العالم محمد بن اسماعيل الجعفي البخاري وللامام العالم مسلم قدس الله روحهما فله أن يرويها عني كسائر ما أجزته على الوجه الذي أجزته في ذلك درسا إسماعا وتذكيرا وموعظة فإنه فضله العزيز وعلمه الكثير أهل لجميع ذلك زاد الله تعالى توفيقه لإرشاد الخلائق الى الدين القويم والطريق المستقيم بفضله العميم... انه اجابة دعاء الداعين... وأجزته ايضا أن يروي عني كتاب [الحاوي] في الفقه وانا أرويه .. عن جمال الملة والدين محمد بن الإمام العالم العلامة نجم الملة والدين عبد[الغفار العفاري] المصنف رحمة الله عليه بالدرس والفتوى لمن يستفيد ... وأجزته أيضا أن يروي عني سائر مستجزاتي ومناولاتي ومقرواتي ومصنفاتي في سائر الفنون العربية والشرعية من الأصولية والفروعية. ومما أجزته أن يروي عني /300 كتاب عوارف المعارف لشيخ شيوخ الإسلام ناصر السنة والشرعية قدوة الحقيقة والطريقة قطب الاوتاد مقتدى الاقطاب العباد شهاب الملة والدين وارث الأنبياء والمرسلين عمر بن محمد السهروردي قدس الله روحه وانا أرويه عن الشيخ الإمام فخر الدين عمر الجزري المذكور وهو يروي عن الشيخ الزاهد قطب الأوتاد شهاب الملة والدين عمر السهروردي المذكور فإنه أجاز له وكتب له الإجازة على يد والده الشيخ نجم الدين أحمد الجزري المذكور وبعث إليه من دار السلام بغداد في ذي الحجة سنة سبع وعشرين وستمائة. ثم استخرت الله تعالى مرة بعد أخرى وسالته ثانية بعد الأولى إلهام الصواب والسداد وتوفيق الصلاح والرشاد ثم أجزته لصلاحة توفيقه أن يلبس الخرقة ويلبس من التمس إلباس الخرقة خرقه التصوف إذا كانوا مستقمن على السراط المستقيم والمنهاج القويم على ما هو شرط لمشايخ الطريقة وأرباب الحق والحقيقة كما أجازني الشيخ الزاهد والعالم العابد شيخ شيوخ الاسلام فخر الملة والدين عمر الجزري... وأجازه الشيخ العابد المقتدى الزاهد شيخ شيوخ الإسلام حجة الله على الأنام مقتدى السالكين زين العابدين شهاب الملة والدين عمر بن محمد السهروردي قدس الله نفسه وروح رومه وكتب له وبعث على يد والده طاب ثراه كالإجازة المتقدمة من دار السلام في تاريخ المذكور أن يلبس الخرقة ويلبسه ممن يلبسه منه إلباسها وهو تعمد الله تعالى بغفرانه لبس الخرقة عن عمه الشيخ ضياء الدين أبي النجيب عبد القاهر السهروردي وهو لبس عن عمه وجيه الدين عمر قال ألبسني والذي محمد بن عبد الله المعروف بعمويه قال ألبسني أحمد الأسود قال ألبسني مُمشاد الدينوري قال ألبسني سيد الطريقة أبو القسم الجنيد وهو صحب السري السقطي وهو صحب المعروف الكرخي وهو صحب داود الطائي وهو صحب حبيب الأعجمي وهو صحب الحسن البصري وهو صحب أمير المؤمنين علي بن أبي طالب كرم الله وجهه وهو صحب رسول الله صلى الله عليه وسلم وأيضا لبس شيخ فخر لدين عمر الجزري المذكور طاب ثراه الخرقة عن شيخ شيوخ الإسلام قطب الأقطاب .. في الأنام سلطان العارفين برهان المحققين سعد الحق والملة والدين حجة الإسلام والمسلمين وارث علوم النبيين؟ محمد بن المؤيد الحُموي بإلباسه اياه الخرقة للصلاح والاستحقاق الذي رآه وكان يقول شيخني فخر الملة والدين عمر الجزري المذكور هذا أشرف لبس لأحد في زماننا بم رزق الله تعالى لهذا العبد الضعيف يعني نفسه ... في الآخرة بإسناد الخرقة إليهما والإجازات الشريفة والصحيحة المتقنة. وأنا أقول كما وصلت هذه الاجازات الشريفة أجزته المستجز الإمام المذكور بدر الملة والدين محمد أدام الله فضله وبورك له محيه ووقفه للصلاح الأعمال و[رزقه؟] من كرائم الأحوال ما

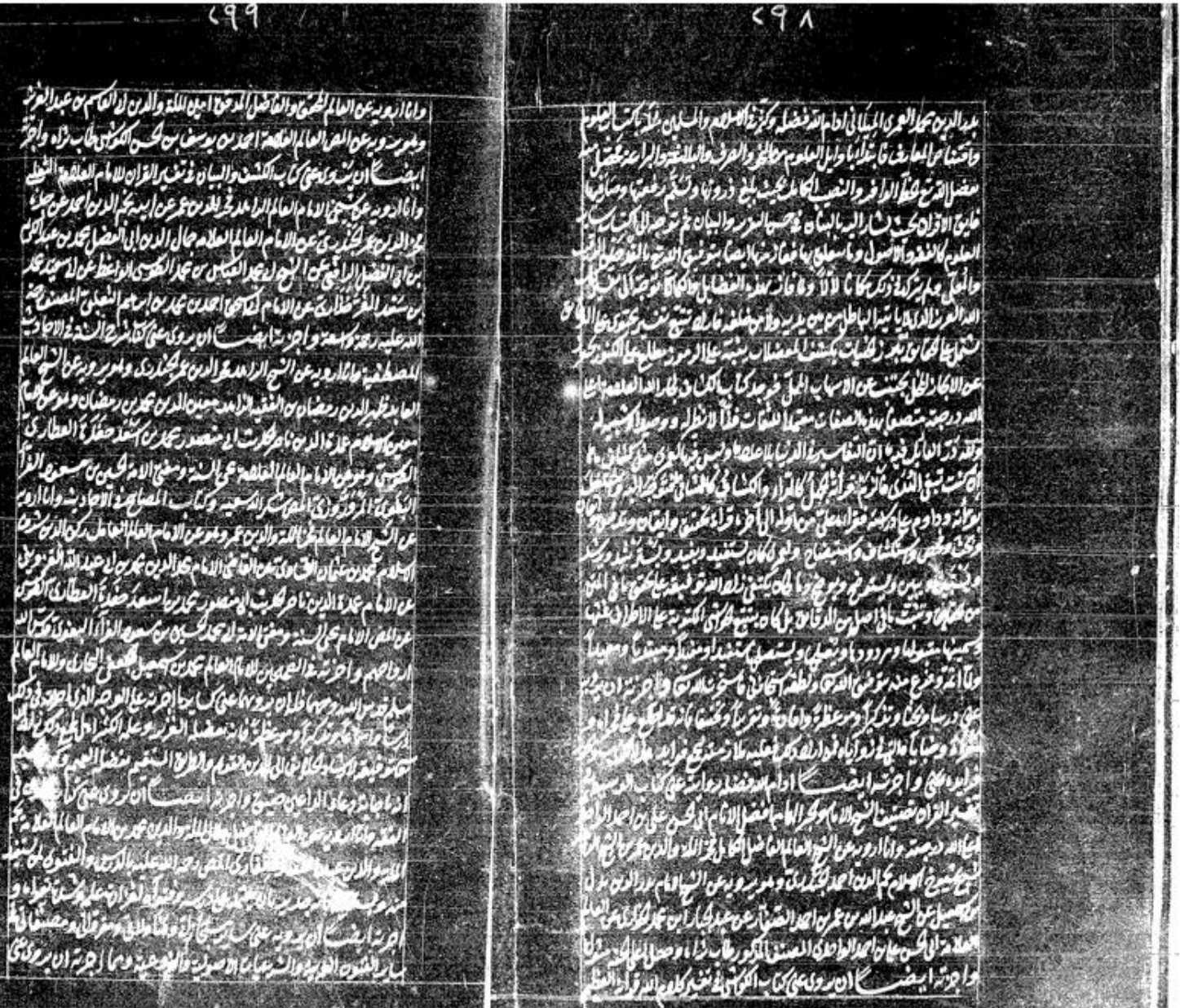
يبلغه / [301] الى تحول الاحوال وأوصيه بكثرة الأوراد والطاعات مع اشتغاله بالعلوم والدراسات وهو يعلم أن افتقاره الى الحق أمر دائم مستمر فالبواظب على ما يديه منه تعالى ويقربه إليه عن سلطانه وليُحَقَّرَ نفسه ويزدرجه تواضعًا وإن كان عند الله تعالى وعند الناس مكرمًا معظّمًا احترازًا عن التكبر واجتنابًا عن التجبر من تواضع لله رفعه الله. وإني على رجاء من الله تعالى أن يرويه ما هو صلاح دينه ودنياه ويبلغه الى مناه و متمناه وأرجو من رعايته حق الأخوة وما فيه من المروة والتقوى أن يذكرني في صالح دعائه أصولي وفروعي في ذلك مظان الإجابة عقيب الطاعات والدعوات وآناء الحلوات والجلوات وما إلى ذلك مفتقر كل الافتقار ومحتاج إليه كل الاحتياج

ثم قال الإمام الجاربردي كتب هذا الحروف أضعف عباد الله تعالى وأحوجهم إلى رحمته تعالى شأنه وعظم كبرياؤه أحمد بن الحسن الجاربردي في أواخر الشهر المبارك شعبان سنة تسع وثلاثين وسبعمئة حامدا ومصليا ومسلما.

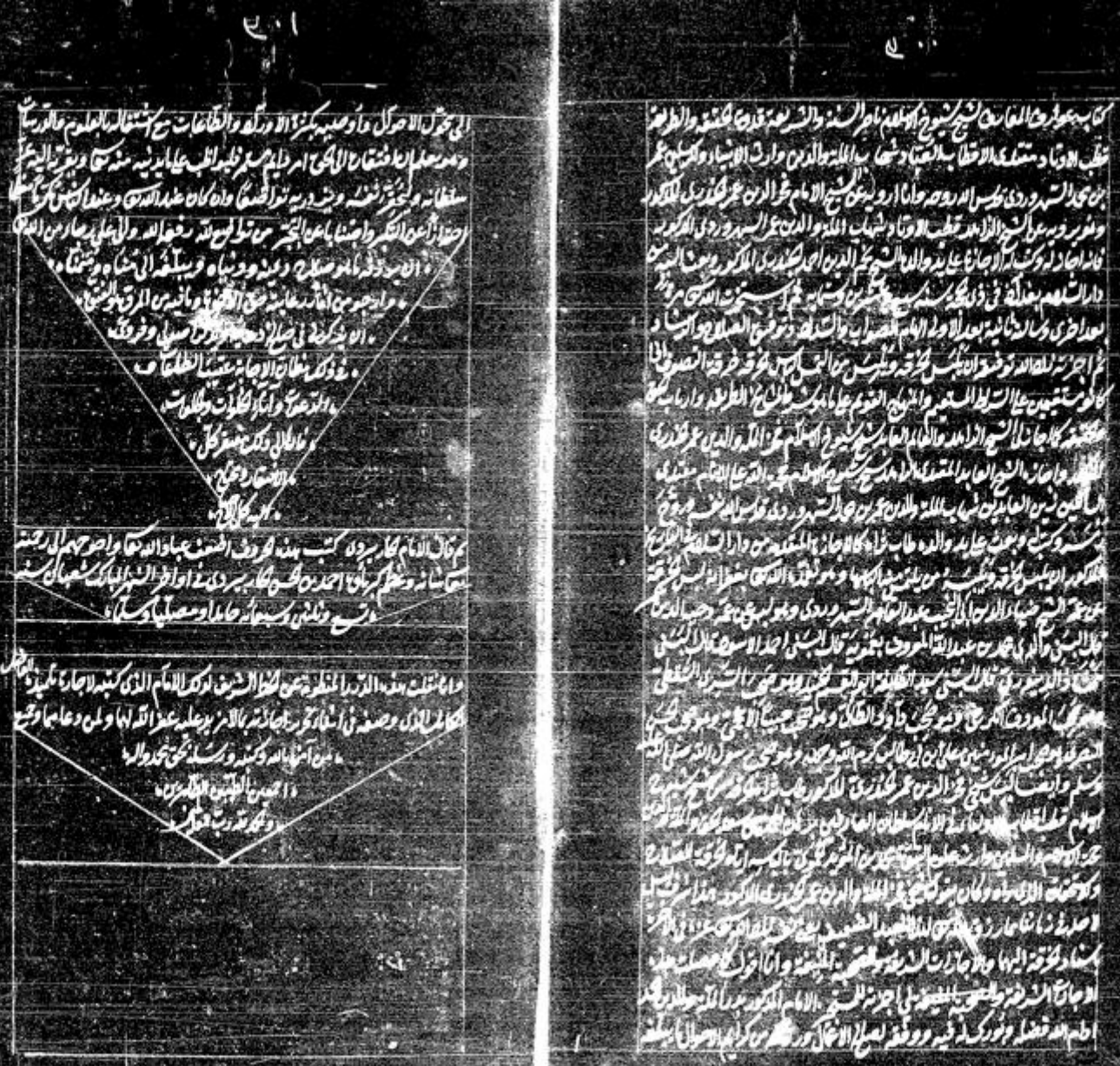
Resim 4: Dârü'l-Kütübî'l-Misriyye, Teymûriye nr. 272, 297

Resim 5: Darü'l-kütübî'l-Mısriyye, Teymûriye nr. 272, 298-299

Resim 6: Darü'l-Kütübî'l-Mısıriyye, Teymûriye Nr. 272, 300-301

5- Süleymaniye Ktp. Kadızâde Mehmed nr. 511 (367b). Nüsha Zemahşerî'nin el-*Mufasssal*'ına aittir. Eminüddin Muhammed b. Rükneddin el-Haseni tarafından 880 yılında istinsah edilmiştir. Bu nüsha Çârperdî'nin talebelerinden Nasrullah b. Abdüllatif es-Sürevî hocasının medresesinde ona ait bir nüshadan istinsah edilmiş bir nüshadan kopyalamıştır. Bedreddin Muhammed b. Abdurrahim el-Milânî bir süre sonra, Sürevî nüshasını temin etmiş ve onu Çârperdî'ye okumuştur. Okuma bittikten sonra ondan icazet istemiş o da 740 tarihinde şu icazeti kaydetmiştir:

الحمد لله رب الكرم المجيد العظيم السميع العليم والصلوة والسلام على نبينا المبعوث بالدين القويم محمد الداعي إلى الصراط المستقيم الموصل إلى النعيم المقيم والمنجي من العذاب الأليم بالقران المعجز الحكيم الذي هو شفاء كل مريض وسقيم وواسطة قلادة الكتب السماوية كالدراة اليتيم ورضوان الله تعالى على جميع آله وأصحابه من خلفائه وأختانه وأصهاره ومن عداهم بالتخصيص والتعميم أما بعد،

فإنّ المولى المعظم والإمام المكرّم ملك الأئمة والفضلاء مفخر العلماء فخر المفسرين والمحدثين زين المذكرين ناصح الخلائق أجمعين الداعي للخلائق إلى اتباع سيد المرسلين بتحقيق دقائق معاني كتاب الله رب العالمين وتبيين فوائد رموز خاتم النبيين وتقرير آثار الصحابة والتابعين الهادي للأنام من ظلمات الجهل إلى أنوار العلم واليقين والدراية والتبيين بدر الملة والدين محمد بن المولى العالم الفاضل ملك الأئمة والخطباء المرحوم السعيد نجم الدين عبد الرحيم بن الإمام المرحوم السعيد بدر الدين محمد العمري الميلاني أدام الله تعالى فضله وكثر في الاسلام والمسلمين مثله لنشر الفوائد وبث الفرائد وإرشاد العباد في أقطار البلاد قرأ عليّ كتاب المفصل في صنعة الإعراب تصنيف الشيخ الإمام والبحر الفهّام والخبر الهمام أبي القسم محمود بن عمر الزمخشري جار الله العلامة رحمه الله رحمة واسعة قراءة تحقيقي وإيقان وتدقيق وإتقان وبحث وفحص فلتما فرغ منه زاد الله توفيقه التمس مني أن أكتب له الإجازة في هذا الكتاب فأجزت له في هذا الكتاب لفظا وكتابة خصوصا بعد أن أجزت له وكتبت له الإجازة عموماً عند فراغه من كتاب الكشّاف في تفسير كتاب الله العزيز فيه وفي سائر مقروآتي ومسموعاتي ومناولاتي ومصنفااتي فإنه أهل لذلك فيني واكتفيت ههنا بهذا القدر لما سلف لي الكلام المبسوط في ذلك المعنى وفقه الله تعالى وإيانا لزيادة العلم والتقوى والمرجوّ منه أدام الله تعالى سعادته وزاد سيادته أن يذكرني وأصولي وفروعني في صالح دعائه مظانّ الإجابة

كتب هذه الأحرف أضعف عباد الله تعالى وأحوجهم إليه أحمد بن الحسن الجاربردي في الشهر المبارك ذي الحجة سنة أربعين وسبعمائة حامدا ومصليا ومسلما.

Resim 7: Süleymaniye Ktp. Kadızâde Mehmed nr. 511, 367b

6- Bağdat Mektebetü'l-Evkaf nr.2125. Vahîdî'ye ait *el-Vasît* adlı tefsirinin nüshasıdır. Çârperdî eseri okutmuş ve Necmeddin Said b. Safiyyüddin Abdülmümin b. Sadeddin el-Ahlatî'ye icazet vermiştir. Çârperdî'nin icazet kaydının bulunduğu nüsha henüz temin edilememiştir.⁶¹

Sonuç

Çârperdî İlhanlı dönemi âlimlerinden dil yönü güçlü olan otorite şahsiyetlerden biridir. Ömrünü ilme ve tedrise vakfeden müellif okuttuğu eserler için çok sayıda icazetname vermiştir. Bu çalışmada müellifin on dört eser için rivayet senetleri ve altı tane icazetnamesi tespit edilmiş ve inceleme konusu yapılmıştır.

Rivayet hakkına sahip olduğu on dört eser de temel islam bilimlerine ait olan eserlerdir. O bu senedlerde ilmi yetkinliğini de ortaya koymuştur. Şâfi'î mezhebinde dönemin etkili ismi olan Çârperdî'nin ilmi mirası mezhepte otorite olan Râfi'î ve Kazvîni'ye dayanmaktadır. Çârperdî'nin rivayet ettiği eserler ve telifleri Sürmârî, Mîlânî, İbn Cemâa tarafından nakledilmekle birlikte çoğunlukla Şii âlim el-Gazâl Muhammed tarafından rivayet edilmiştir. Gazâl'ın biyografisine bakıldığında kısa süreli hayatı içerisinde en etkili hocasının Çârperdî olduğu anlaşılmaktadır. Bu ilmi miras talebeleri vasıtasıyla Bedreddin Aynî, Süyûtî gibi âlimlere onlardan da günümüze intikal etmiştir. Bazı rivayetler arasında uzun zaman aralığı göze çarpmıştır. Bu durum aradaki ravi düşüklüğünü hissettirmektedir. Bu durumu fark eden biyografik kaynakların bazı raviler için doğum tarihleri kaydını ya da "uzun ömürlü idi" gibi kayıtlar koymuşlardır.

Çârperdî'nin icâzetnameleri icazet şartlarına uygun olup genellikle ilmi icazetlerdir. Bunun yanında hırka giyme şeklindeki tasavvufi icazete de sahiptir. O, hem seleften nakledilen kitaplar için hem de kendi eserleri için rivayet hakkının gözetilmesi şartını özellikle belirtmektedir. Yirmi altı eser ortaya koyan bir

⁶¹ Muhammed Esad Talas, *el-Keşşâf an mahtûtâti hazâini kütübî'l-Evkâf* (Bağdat: Müdiriyyetü'l-Evkafî'l-Amme, 1935), 23; Abdullah el-Cübürî, *Fehresü'l-mahtûtâti'l-Arabiyye fi Mektebeti'l-Evkâfî'l-Amme fi Bağdâd* (Bağdat: Matbaatü'l-İrşâd, 1393), 1/80.

müellif için altı icazetin tespiti elbette ki azdır. Nitekim tespit edilen rivayetlerden de onun çok sayıda icazet verdiği anlaşılmış; bu icazetlerin günümüze ulaştığı varsayımı ile araştırılmış fakat tamamı henüz tespit edilememiştir. Bununla beraber şahsi kütüphanelerde veya resmî kurumlarda henüz kataloglanmayı bekleyen çok sayıda yazma eserin var olması veya mevcut katalogların detaylı-tavsifli kataloglara dönüştürülmesi daima yeni verilerin ortaya çıkmasına imkân vermektedir. Ayrıca rivayet senetlerinde geçen eserlerin ve müellife ait eserlerin tüm yazma nüshalarının gözden geçirilmesi ile de yeni verilerin elde edilmesi de mümkündür. Zira yazma eserler nice inciler barındırmaktadır. Bu çalışma ile hakkında çok az çalışma olan bu müellifin icazetleri ortaya konularak yeni araştırmalara vesile olması hedeflenmiştir.

Beyanname

- 1. Finans/Teşvik:** Yazar, çalışmada herhangi bir finans/teşvik kullanılmadığını beyan etmektedir.
- 2. Çıkar Çatışması:** Yazar, çalışmada herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.
- 3. Etik Beyan:** Yazar, bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulduğunu beyan etmektedir. Bu araştırma için Etik Kurul İzni gerekmemektedir.

Kaynakça

- Abbâdî, Zeylu. *Tabakâti'l-fukahâi's-Şafi'yyîn*. thk. Ahmed Ömer Haşim - Muhammed Zeynühum Muhammed Azeb. Kahire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Diniyye, 1413.
- Ahlwardt, Wilhelm. *Die Handschriften - Verzeichnisse der Königlichen Bibliothek zu Berlin : Verzeichniss der Arabischen Handschriften*. Hildesheim: George Olms Verlag, 1980.
- Akpınar, Cemil. "İcâzet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/393-400. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Alak, Musa. *Sekkâkî ve Miftâhu'l-ulûm Adlı Eseri*. İstanbul: Sayfa Fotokopi & Dijital Baskı, 2011.
- Beyzâvî, Ebû Saîd Nasîrüddin Abdullah b Ömer b Muhammed. *Tuhfetü'l-ibrâr şerhu Mesâbîhi's-sünne li'l-İmam el-Begavî*. thk. Nureddin Talib. Dımaşk-Beyrût: Dârü'n-Nevâdir, 1433.
- Bilin, Abdullah. *Çârperdî Bibliyografyası*. Ankara: İksad Yayınevi, 2020.
- Bilin, Abdullah. "İbrahim el-Çârperdî ve Kitâbü'l-fükûk fî şerhi's-Şükûk Adlı Eserinin Tahkiki ve Tahlili". İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Boyalık, Mehmet Taha. "Kutbüddin eş-Şîrâzî'ye el-Keşşâf Şerhi Nispeti Meselesi". *İslâm Araştırmaları Dergisi* 37 (2017), 101-118.
- Cuma Fethî, Abdülhalîm. *Rivâyâtü el-Câmî'u's-Sahîh ve nüshahu*. Katar: Dârü'l-Felâh, 1434.
- Cübürî, Abdullah. *Fehresü'l-mahtûtâti'l-Arabiyye fî Mektebeti'l-Evkâfi'l-Amme fî Bağdâd*. Bağdat: Matbaatü'l-İrşâd, 1393.
- Duğaym, Mahmud es-Seyyid. *Fihrisü'l-mahtûtâti'l-Arabiyye ve't-Türkiyye ve'l-Fârisiyye fî Mektebeti Râgıb Paşa* (Râgıb Paşa Kütüphanesi el yazmaları kataloğu, Catalogue of manuscripts in Ragıp Pasha Library). 10 Cilt. [Kuala Lumpur]: Sâkifetü's-Safâ el-İlmiyye (Saqifat al-Safa), 1437.
- Fazlıoğlu, Şükran. "Osmanlı Medrese Müfredatına Dair Çalışmalar: Nereden Nereye?". *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 6/12 [Türk Eğitim Tarihi] (2008), 593-610.
- Fidan, İbrahim. "Arap Şairlerden İbnu'n-Nakîb ve Şiiri". Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2014.
- Gassânî, Ebû Alî Hüseyin b Muhammed. *Takyîdü'l-mühmel ve temyüzü'l-müşkil*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim. Riyâd: Vizâretü'l-Evkâf ve's-Şüûni'l-İslâmiyye, 1997.
- İbn Asâkir, Ebü'l-Kâsım Sikatüddin Ali b Hasan. *Târîhu medîneti Dımaşk*. thk. Muhibbüddin Ebi Saîd Ömer b. Garame el-Amrî. Beyrût: Dârü'l-Fikr, 1995.
- İbn Fâris, Ebü'l-Hüseyin Ahmed b Fâris b Zekerîyyâ. *Mu'cemu mekayisi'l-luğa*. thk. Abdüsselâm Harûn. Kahire: Mustafa el-Babi el-Halebi, 1969.
- İbn Hacer el-'Askalânî, Ebü'l-Fazl Şehâbeddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *İnbâü'l-gumr bi-ebnâi'l-umr*. thk. Hasan Habeşî. Kahire: Lecnetu İhyâi't-Türâsi'l-İslâmî, 1389.
- İbn Hallikân, Ebü'l-Abbâs Şemseddin Ahmed b Muhammed. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâu ebnâi'z-zamân mim mâ sebete bi'n-naql evi's-semâ' ev esbetehü'l-a'yân*. thk. İhsan Abbas. Beyrût: Dâru Sadır, 1968.
- İbn Kalkaşandî. *Meşyehatu ibn Kalkaşandî*. Berlin Devlet ktp, Nr. 18.
- İbn Nasîrüddin, Ebû Bekr Şemseddin Muhammed b Abdullah. *Tavzihü'l-müştebih: fî zabtı esmâ'i'r-ruvât ve ensâbihim ve elkâbihim ve künâhüm*. thk. Muhammed Naîm el-Araksûsî. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1993.

- İbnü'l-Fuvâtî, Ebü'l-Fazl Kemâleddin Abdürrezzâk b. Ahmed. *Mecmaü'l-âdâb fî mu'cemi'l-elkâb (Telhisu Mecmai'l-âdâb fî mu'cemi'l-elkâb)*. thk. Muhammed Kazım. Tahran: Vizâret-i Ferheng u İrşâd-i İslâmî, 1416.
- Idriz, Mesut. "İslâm Eğitimi Yaşamında İcazet Geleneği". *Değerler Eğitimi Dergisi* 1/3 (01 Temmuz 2003), 169-188.
- İbnü'l-Mülakkin, Ebû Hafs Siraceddin Ömer b. Ali b. Ahmed. *Tabakatü'l-evliya*. thk. Nureddin Şeryebe. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 1994.
- İsnevî, Ebû Muhammed Cemâleddin Abdürrahim b el-Hasan. *Tabakâtü's-Şâfi'iyye*. thk. Abdullah Muhammed el-Cübûrî. 2 Cilt. Riyâd: Dârü'l-Ulûm, 1981.
- Kallek, Cengiz. "İbn Cemâa, İzzeddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/393-394. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kâtib Çelebî, Hacı Halife Mustafa b. Abdullah. *Süllemü'l-vüsûl ilâ tabakâti'l-fuhûl*. thk. Mahmud Abdülkadir el-Arnaut. İstanbul: Ma'hedü'l-Buhûs ve'd-Dirâsâti'l-Arabiyye (İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi) (IRCICA), 2010.
- Küçük, Raşit. "İsnad". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/154-159. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Müeyyed-Billâh, İbrahim b el-Kâsım. *Tabakâtü'z-Zeydiyyeti'l-kübrâ*. Ammân: Müessesetü'l-İmam Zeyd b. Ali es-Sekâfiyye, 1421.
- Özen, Şükrü. "Sadrüşşerfa". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/427-431. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Râfi'î, Ebü'l-Kasım Abdülkerîm b Muhammed Kazvînî. *et-Tedvin fî ahbari Kazvîn*. thk. Azizullah Ataridi Habuşani. Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1987.
- Rudânî, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Süleyman el-Mekkî. *Sılatü'l-halef bi-mevsûli's-selef*. thk. Muhammed Hâccî. Beyrût: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1988.
- Safedî, Ebü's-Safâ Selahaddin Halîl b. İzzeddîn Aybeg b. Abdillâh. *A'yânü'l-asr ve a'vânü'n-nasr*. thk. Ali Ebû Zeyd vd. 6 Cilt. Dımaşk: Dârü'l-Fikr, 1418.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemseddîn Muhammed b. Abdurrahmân b. Muhammed. *ed-Dav'ü'l-lâmi' [li-ehli'l-karni't-tâsi']*. Beyrût: Dâru Mektebeti'l-Hayat, Tıpkıbasım: Kahire: Mektebetü'l-Kudsî, 1354., ts.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemseddîn Muhammed b. Abdurrahmân b. Muhammed. *et-Tibrü'l-mesbûk fî zeyli's-Sülûk*. thk. Necvî Mustafa Kamil - Lebibe İbrahim Mustafa. 4 Cilt. Kahire: Matbaatü Dari'l-kütüb ve'l-vesâiki'l-kavmiyye, 2002.
- Sem'ânî, Ebû Sa'd Abdülkerim b Muhammed el-Mervezî. *el-Ensâb*. thk. Abdullah Ömer el-Bârûdî. Beyrût: Dârü'l-Cinân, 1988.
- Sem'ânî, Ebû Sa'd Abdülkerim b Muhammed el-Mervezî. *et-Tahbîr fî'l-mu'cemi'l-kebîr*. Bağdat: Matbaatü'l-İrşad, 1975.
- Seyyid, Eymen Fuad. *el-Kitâbü'l-Arabiyyi'l-mahtut ve ilmi'l-mahtutât*. Kahire: ed-Dârü'l-Mısriyyetü'l-Lübânîyye, 1997.
- Talas, Muhammed Esad. *el-Keşşâf an mahtûtâti hazâini kütübî'l-Evkâf*. Bağdat: Müdiriyyetü'l-Evkafi'l-Amme, 1935.
- Yâfi'î, Afifüddin Abdullah b. Es'ad b. Ali el-Yemânî. *Mir'âtü'l-cinân ve ibretü'l-yakzân fî ma'rifeti havâdisi'z-zamân*. thk. Abdullah Muhammed el-Cübûrî. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1405.
- Yılmaz, Hasan Kamil. *Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 10. Basım, 2004.
- Zehebî, Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Tarihü'l-İslâm ve vefeyatü'l-meşahir ve'l-a'lâm*. thk. Beşşar Avvad Ma'ruf. Beyrût: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 2003.
- Zehebî, Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*. thk. Beşşar Avvad Ma'ruf - Şuayb Arnaut. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 11. Basım, 1417.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. el-Hârizmî. *el-Keşşâf 'an haqâ'iki gâvâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-eqâvîl fî vüçûhi't-te'vîl*. Kahire: Dârü'l-kütübî'l-Mısriyye, Teymûriye, Nr. 272.
- Ziriklî, Hayreddin. *el-A'lâm: kâmûsu terâcim [li-eşheri'r-ricâl ve'n-nisâ]*. Beyrût: Dârü'l-İlm li'l-Melâyîn, 15. Basım, 2002.